

Arkitekturpolitik

- Ny kraft til byliv

HILLERØD
KOMMUNE

Kulsvierhusene (1986) i Gadevang, Tegnestuen Vandkunsten

Arkitekturpolitik for Hillerød Kommune

© Hillerød Kommune, By og Miljø

Hillerød Kommune

By og Miljø

Trollesmindealle 27

3400 Hillerød

T: 7232 0000

www.hillerod.dk

Redaktion

Tekst: Hillerød Kommune, hvis ikke andet er anført

Fotos: Hillerød Kommune, hvis ikke andet er anført

Grafisk tilrettelæggelse: Hillerød Kommune

Vedtaget af Hillerød Byråd i april 2020

Indhold

1.	Intro	
1.1	Forord	6
	<i>Essay - En arkitekturpolitik skal styrke Hillerød Kommune</i>	
1.2	Formål	8
1.3	Vision	9
1.3	Læsevejledning	10
1.4	Metode og Proces	12
2.	Landskabet	
2.1	Kommunens placering i landskabet	16
2.2	Indpasning af byggeri i landskabet	18
3.	Byer og kulturmiljøer	
	<i>Essay - Byen ved slottet i søen ved bakken i skoven</i>	
3.1	Hillerød by	24
	- Indre bymidte	26
	- Ydre bymidte	28
	- Ældre boligområder	30
	- Nye byudviklingsområder	32
	<i>Essay - Mellemrum i by og på land</i>	
3.2	- Mindre byer og landsbyer	36
	- Skævinge	38
	- Nødebo	39
	- Ny Hammersholt	40
	- Alsønderup og Tulstrup	41
	- Gørløse	42
	- Gadevang	43
	- Nørre Herlev	44
	- Uvelse	45
	- Meløse og Store Lyngby	46
	- Øvrige kulturmiljøer i landsbyerne	47
4.	Pejlemærker for god arkitektur	
	Arkitekturen skal	
4.1	- passe ind i helheden	50
4.2	- give noget til byen	52
4.3	- fortælle videre på kulturarven	54
4.4	- understøtte byens hierarki	56
4.5	- være bæredygtig	58
4.6	- indbyde til bevægelse	60
5.	Det videre arbejde	
5.1	Sådan arbejder vi med arkitekturen	62
5.2	Hvad kan du gøre som bygherre og borger	63

Intro

”Ordet arkitektur kommer fra latin og betyder bygningskunst. Arkitekturbegrebet dækker både byplanlægning, landskaber og pladser, torve og haver. Arkitektur skabes for at opfylde et praktisk behov – som f.eks. behovet for et sted at bo eller arbejde. Samtidig er der en kunstnerisk hensigt i arkitektur. Arkitektur er en bearbejdning af rum, volumen, stof, farver, lys og lyd for at opnå et bestemt æstetisk udtryk. Arkitektur er det hus, du bor i, skolen du går på, biografen, busterminalen og rådhuset.”

- Fra Dansk Arkitektur Centers vidensbase

Frederiksborg slot danner det naturlige centrum i Hillerød by

1.1 Forord

Vores byråd har besluttet at stille skarpt på arkitekturen, ikke mindst fordi interessen for at udvikle Hillerød og flere af vores mindre byer i kommunen er meget stor i disse år. I denne udviklingstid besluttede vi at give os tid og mulighed for at blive bedre til at stille krav til det, som bygges, så det kan leve op til vores vision om livskraft.

Arkitektur danner i bogstavelig forstand ramme om vores hverdag og hele liv. Vores bygninger og pladsen mellem dem er udgangspunkt for vores arbejdsliv, uddannelsesliv, fritidsliv og skole- og institutionsliv. Vi møder arkitekturen på vores vej til og fra noget, og vi er omsluttet af den, inde såvel som ude.

Det er i det arkitektoniske rum, vi mødes, og det er her kulturen, livet, kan finde sted. Jo bedre arkitektoniske rammer vi skaber, jo bedre rammer skaber vi for det gode liv.

I Hillerød Kommune har vi en vision om at skabe levende og bæredygtige byer, hvor sammenhængen mellem forbindelser, byrum og bygninger er med til at skabe byliv. Vi ser også på de mindre byers, landsbyers og boligområders særpræg. Dem skal vi kunne forstå for at kunne tilføje noget nyt, som kommer til at fungere godt.

Vi skal arbejde ud fra en helhedsbetragtning. Infrastrukturen, herunder stiforbindelser og parkeringsforhold, skal være på plads, både for billister, cyklister og fodgængere. Der skal være gode og attraktive friarealer i form af torve, pladser og blomstrende områder, og bygninger og materialevalg skal skabe gode rammer om byrum, som det er godt at være menneske i.

Til at hjælpe os med at udarbejde arkitekturpolitikken, har vi inviteret både borgere og fagfolk. Den nye politik henvender sig til alle, der skal planlægge,

projektere og bo i kommunen. Vi har talt om, at vi vil finde et sprog, som gør, at vi ikke kommer til at tale forbi hinanden, når vi taler om, at noget helt nyt skal 'passe godt' til det, som allerede er her. Med arkitekturpolitikken kommer vi til at se politiske mål bedre omsat til det, som bygges, og samtidig bliver det klart og kendt, for dem der vil bygge, hvad vi forventer.

En visionær og målrettet arkitekturpolitik for hele kommunen er en af de løftestænger, som kan virkeliggøre vores visioner og ønsker.

God læselyst.

Kirsten Jensen
Borgmester

Essay

En arkitekturpolitik skal styrke Hillerød Kommune

Af Lars Autrup, Direktør Akademisk Arkitektforening

Hillerød er på mange måder en enestående by. En gammel købstad med eget slot, og med alt hvad det medfører af både ansvar og muligheder. Hillerød er selvfølgelig også andet, men slottet forpligtiger i særlig grad byen, dens borgere og bygherrer på arkitektonisk kvalitet og omhyggelighed.

Det som virkelig tæller, når vi vurderer et steds fysiske værdier, er de stedbundne kvaliteter og potentialer. Det er de værdier, man får gennem landskabet, kulturarven eller stærke institutioner som for eksempel slotte. Der er tale om kvaliteter, som netop findes på dette sted, og som ikke bare kan kopieres til andre landskaber eller byer. Det er det, der gør nogle steder til noget særligt for os, og medvirker til vores tilknytning og fælles ejerskab. Det står i modsætning til det helt identitets- og stedsløse, som let skaber ligegyldige steder, hvor man ikke føler nogen tilknytning.

Når man bygger nyt, skal man derfor altid have de stedbundne kvaliteter og potentialer for tanke, da de både indeholder værdier, som man skal passe på, og muligheder for at det nye og de eksisterende kvaliteter tilsammen tilfører stedet helt nye og enestående værdier. De stedsbunde potentialer er en gave, som man på en og samme tid har pligt til både at respektere og udfordre.

Her i Hillerød er der virkelig tale om stedbundne kvaliteter af national dimension, som man skal passe på, men samtidig også videreudvikle, så vitaliteten og attraktionen består. Byen må ikke blive til et museum, og byens indretning skal passe til vores behov og den tid vi lever i. Det er denne balance mellem bevaring og fornyelse, som skal sikre byen sin fortsatte helt særlige kvalitet, og den som skal styrke både livskvalitet og tiltrækningskraft. Det er en balance som kræver omhu og omtanke, men det er også en investering,

som er afgørende for Hillerøds fremtidige attraktion. Det kræver politisk forståelse for kvaliteterne og det stiller krav til de politiske visioner for byen og hele kommunen.

Slottet, byen omkring, byrummet ved slottet, haven og landskabet (skoven) udgør tilsammen et kulturmiljø. Det vil sige en komposition, hvor bygninger, byrum, have og landskab tilsammen udgør en enestående helhed, og det er netop denne kvalitet af helheder, som er helt afgørende for både bevaring og udvikling i Hillerød kommune.

Hillerød Kommune har mange stærke kulturmiljøer, men de er alle sårbare for en kortsigtet og snæversynet udvikling, og flere steder er de også truet af opløsning eller anmassende grimhed. Opløsning og grimheden er ofte resultatet af kortsigtet tænkning og manglende sammenhæng med omgivelserne. De kortsigtede løsninger viser

Helsingørsgade, Hillerød

ikke vejen for Hillerød, og modsvaret kræver politisk stolthed ved byen og mod til at stå fast.

Hillerød er et attraktivt sted, og man skal stille krav til alle, som vil bygge og udvikle her i kommunen. Man har pligt til at se frem og sætte rammer for udviklingen, som skaber sammenhæng, smukke koblinger og en attraktiv helhed. Kulturmiljøerne skal løbende stimuleres og underbygges på en langsigtet og kvalitativ vis, ellers risikerer man at værdierne går tabt. Her kan en stærk og visionær arkitekturpolitik være afgørende for viljen og evnen til at styrke kulturmiljøerne.

Mange steder handler det ikke om det enkelte hus, men netop om sammenhængen mellem flere huse, byrum eller landskaber, og derfor er en stærk arkitekturpolitik helt afgørende for byens sammenhængskraft og den samlede oplevelse af kvalitet i byen. Det

kan være den fælles indsats for at gøre byrum og andre fælles arealer smukke og attraktive for alle. Det kan også være lokale spilleregler, hvor de enkelte elementer (huse) går i samspil med det hierarki og den sammenhæng, de skal indgå i. Her kan de enkelte elementer godt tillægges forskellige roller og dominans og samtidig styrke hinanden. Det kan være et kirketorv, hvor kirkens dominans forbliver tydelig, samtidig med at omgivelserne giver et kvalificeret modspil uden at udfordre kirkens position. Eller det kan være rækker af træer som er styrende for bygningernes højde og placering.

Det er på den måde, at den stærke helhed består eller opstår. Og netop dette med at opstå er også vigtigt. For arkitekturpolitikken skal også sætte dagsordenen for nye sammenhænge og bebyggede miljøer og landskaber. Igennem arkitekturpolitikken holder vi hinanden oppe på kvaliteten, og deri-

gennem styrker vi hinanden i den fælles bestræbelse på at gøre Hillerød til et godt sted at bo, arbejde og besøge.

1.1 Formål

Arkitekturpolitikken er udviklet med afsæt i to overordnede visioner som Hillerød Kommune arbejder med:

1. Læring og Livskraft
2. Fra Købstad til Mødestad

Læring og Livskraft beskriver byrådets overordnede vision for kommunen, herunder også for arkitekturen:

"Vi vil være et sted, hvor arkitekturen skiller sig positivt ud med byrum, bygninger og boliger til liv, leg og læring. Vi skaber tryghed og mødesteder"...()Vi værner om eksisterende værdier, udtryk og arkitektur både i byen og i landsbyerne – og fremmer høj kvalitet gennem kreativitet og innovation."

- Citat fra vision Læring og Livskraft

Fra Købstad til Mødestad beskriver en vision for handelslivet i Hillerøds bykerne.

De to visioner tegner tilsammen de overordnede mål for, hvordan vi ønsker udviklingen i kommunen.

Arkitekturpolitikken skal være en af de løftestænger, som bruges, når byrådets visioner skal omsættes til virkelighed.

Politikken skal klarlægge, hvad byråd og forvaltning kan yde indflydelse på, når visionerne om arkitektonisk kvalitet skal udledes i både kommuneplan, lokalplaner og byggetilladelser.

Det handler om at sikre en god balance mellem nyt og gammelt, hvor der værnes om eksisterende kulturmiljøer, samtidig med, at der skabes fortsat udvikling i vores byer. Hvor vi værner om det åbne land, og hvor vi sikrer de landskabelige værdier, som kommunen er så rig på.

Det gode liv leves i byer og bysamfund, som er indrettet til liv og ophold for mennesker. Byer man har lyst til at besøge og blive i, og hvor man trygt kan færdes, hvad enten man er i bil, på cykel eller til fods. Det er byer, hvor det grønne og naturen spiller en stor rolle, og det er byer, der indbyder til bevægelse.

For en by i bevægelse er en levende by.

Med arkitekturpolitikken har vi et redskab til at skabe sammenhæng i vores dispositioner og til at sætte de overordnede rammer for den gode arkitektur og den gode by.

Hillerød by

1.2 Vision

KRAFT til arkitekturen

Hillerød Kommune har en vision for, hvad vi forstår ved god arkitektur, og den er udviklet med udgangspunkt i FN's verdensmål nr. 11 om bæredygtige byer og lokalsamfund.

Verdensmål nr. 11 omhandler blandt andet:

- et fokus på kulturarv og naturarv
- et fokus på reduceret miljøbelastning
- et fokus på grønne offentlige rum

Visionen er samlet i fem hovedpunkter kaldet KRAFT. Disse punkter står som grundstenene for udviklingen af vores byggede miljø.

Med arkitekturpolitikken vil Hillerød Kommune arbejde målrettet med verdensmål nr. 11 ved at fokusere på en arkitektur som forholder sig til de fem begreber i KRAFT-visionen.

Kvalitet - arkitekturen skal forholde sig til den konkrete kontekst, både når det gælder skala, materialer og stedbundende kvaliteter.

Robust - arkitekturen skal kunne patinere med ynde, indeholde fleksible anvendelsesmuligheder og have et udtryk, der holder over tid.

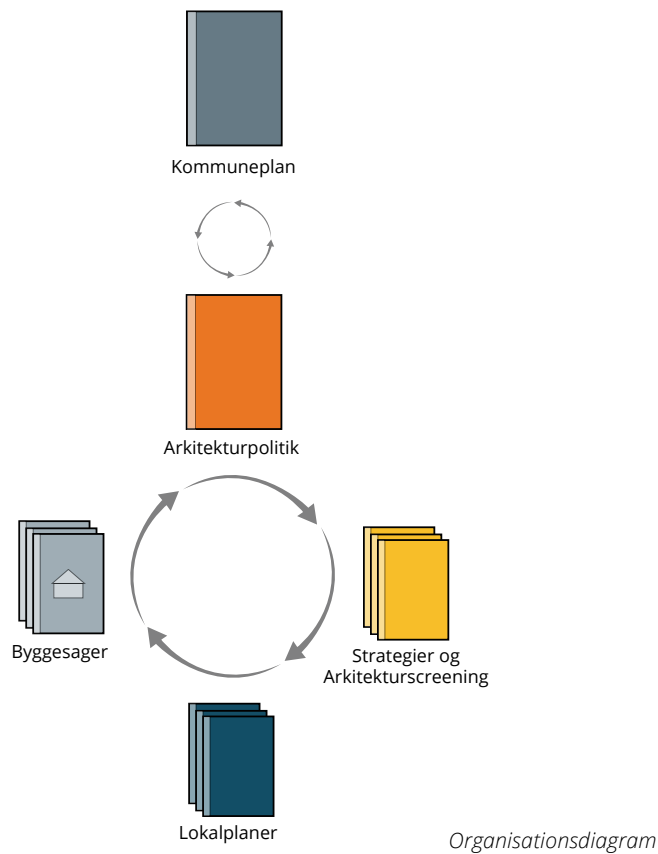
Ansvarlighed - arkitekturen skal udvise en bæredygtig og social tilgang både for miljøet og for mennesker.

Fornylelse - arkitekturen skal styrke tidsånden, enten nutidens eller tidligere tiders arkitektur.

Tradition - arkitekturen skal have respekt for de kulturhistoriske værdier, som bærer Hillerød Kommune, og være løftestang for at fremme vores kulturarv.

BORGERCITAT

"Vær kritiske. Stil krav. Vær opmærksomme på, at arkitekturen skal skabe liv fremfor alt. Det får folk til at vælge Hillerød til, når de skal finde deres rede."

Organisationsdiagram

1.3 Organisering

Værktøj som bindeled

Arkitekturpolitikken er et værktøj som skal være bindeled mellem Kommuneplanen og sagsbehandlingen. Det betyder, at arkitekturpolitikken retningslinjer både skal afspejle sig i Kommuneplanens bestemmelser og i den enkelte lokalplan og byggesag.

Arkitekturpolitikken står ikke alene

En række støttedokumenter i form af manualer og strategier danner sammen med arkitekturpolitikken det nødvendige grundlag for dialog mellem kommune, borgere, eksterne parter, forvaltning og byråd.

Støttedokumenterne, eksempelvis arkitekturscreeningen, er værktøjer som uddyber og præciserer arkitekturpolitikken retningslinjer så de kan videreføres i den daglige planlægning og byggesagsbehandling.

Arkitekturscreeningen skal eksempelvis sikre, at forhold vedrørende et projekts skala, materialevalg og placering varetages tidligt i en lokalplanproces.

Forankring

Som en del af arkitekturpolitikken ønsker Hillerød Kommune en stærk proces med dialog, som kan fremme kvalitet i arkitekturen. Vi skal sikre, at arkitekturpolitikken retningslinjer kan varetages i kommunen, både når det kommer til den overordnede planlægning og det enkelte byggeri.

De gamle købstadshuse i Hillerøds Bakkegade udgør både som enkelthuse og sammenhængende gadeforløb kulturværdier som vi skal værne om.

1.4 Læsevejledning

Arkitekturpolitikken består af tre overordnede kapitler: *'Landskabet', 'Byer og kulturmiljøer', 'Pejlemærker for god arkitektur'*.

Arkitekturpolitikken tager afsæt i, og afløser, arkitekturstrategien fra 2017.

Denne strategi beskriver tre principper som også indgår i kommuneplan 2017.

De tre principper er:

- Arkitektonisk tilpasning til omgivelserne
- Arkitektonisk bevaring af kulturmiljøer
- Arkitektonisk markering med spektakulært byggeri.

Arkitekturpolitikkens kapitler om henholdsvis landskabet og byerne beskriver mere eller mindre faste målsætninger som ikke forandrer sig over tid. Modsvarende, er kapitlet om *'pejlemærker for god arkitektur'* et udtryk for pejlemærker den nuværende proces har givet os, hvor der kan komme nye ind i fremtiden.

Til hvert kapitel knytter sig nogle generelle overvejelser og en række konkrete anbefalinger og retningslinjer, der skal tages afsæt i, når der udarbejdes lokalplaner, projekteres eller debatteres.

Målgrupper:

1) Borgere

Arkitekturpolitikken skal give borgere mulighed for at orientere sig om, hvordan kommunen arbejder med arkitektur samt hente direkte inspiration til forvaltning af sin egen ejendom. Politikken skal skabe overblik og bevidsthed omkring kommunens arkitektoniske værdier og kendetegn, så der skabes et fælles udgangspunkt for debat.

2) Politikere:

Arkitekturpolitikken skal fungere som fælles udgangspunkt i dialogen med borgere og udstikke de retningslinjer som danner afsæt for den politiske drøftelse når lokalplaner skal vedtages.

3) Internt brug:

Arkitekturpolitikken skal sikre sammenhæng og kvalitet i vores disponering og forvaltning, når det kommer til vores byrum og bygninger.

I planlægning

Arkitekturpolitikken skal sikre, at lokalplaner udformes på en sådan måde at de understøtter arkitekturpolitikens mål, så der skabes klare og præcise rammer for arkitekturen.

I byggesagsbehandling

Arkitekturpolitikken skal sikre, at arkitektoniske kvaliteter videreføres fra lokalplanlægningen til udformningen af det endelige byggeprojekt.

4) Eksterne rådgivere og developere:

Arkitekturpolitikken skal give vores eksterne rådgivere og developere klare retningslinjer og rammer for planlægning og projektering, når de arbejder i Hillerød kommune.

Arkitekturpolitikken drøftes på borgermøde

1.4 Metode og proces

En arkitekturpolitik for hele kommunen

Arkitekturpolitikken er udarbejdet med involvering af borgere, politikere og fagpersoner. Hillerød Kommune har lagt vægt på at lave en arkitekturpolitik som favner hele kommunen. Vi har gennem hele processen lagt vægt på at gennemføre en grundig inddragelse af både borgere, interne faggrupper i kommunen og eksterne fagkonsulenter. Inddragelsen er sket ved afholdelse af borgermøder samt digitalt via kommunens Facebook-side.

Digital borgerinddragelse

Som led i arkitekturpolitikken har kommunen arbejdet målrettet med borgerinddragelse på Facebook i form af en stor spørgeskemaundersøgelse. Målet har været at samle kommentarer og forslag fra et bredt udsnit af befolkningen, både med hensyn til alder, køn og bopæl. Undersøgelsen resulterede i ca. 1.000

besvarelser, som efterfølgende er blevet brugt til at udarbejde arkitekturpolitikens temaer.

Lokale fagligheder

Med udgangspunkt i resultaterne fra spørgeskemaet holdt kommunen et fagforummøde for arkitekter bosat i kommunen samt eksterne arkitekter og andre fagfolk, som arbejder for eller i kommunen. Målet var at få forslag til arkitekturpolitikens struktur.

Borgermøder

I løbet af hele forløbet har Hillerød Kommune holdt flere borgermøder med fokus på arkitektonisk kvalitet for at få løbende tilbagemeldinger på arbejdet.

Borgercitater fra møder og digitale henvendelser indgår desuden i arkitekturpolitikken.

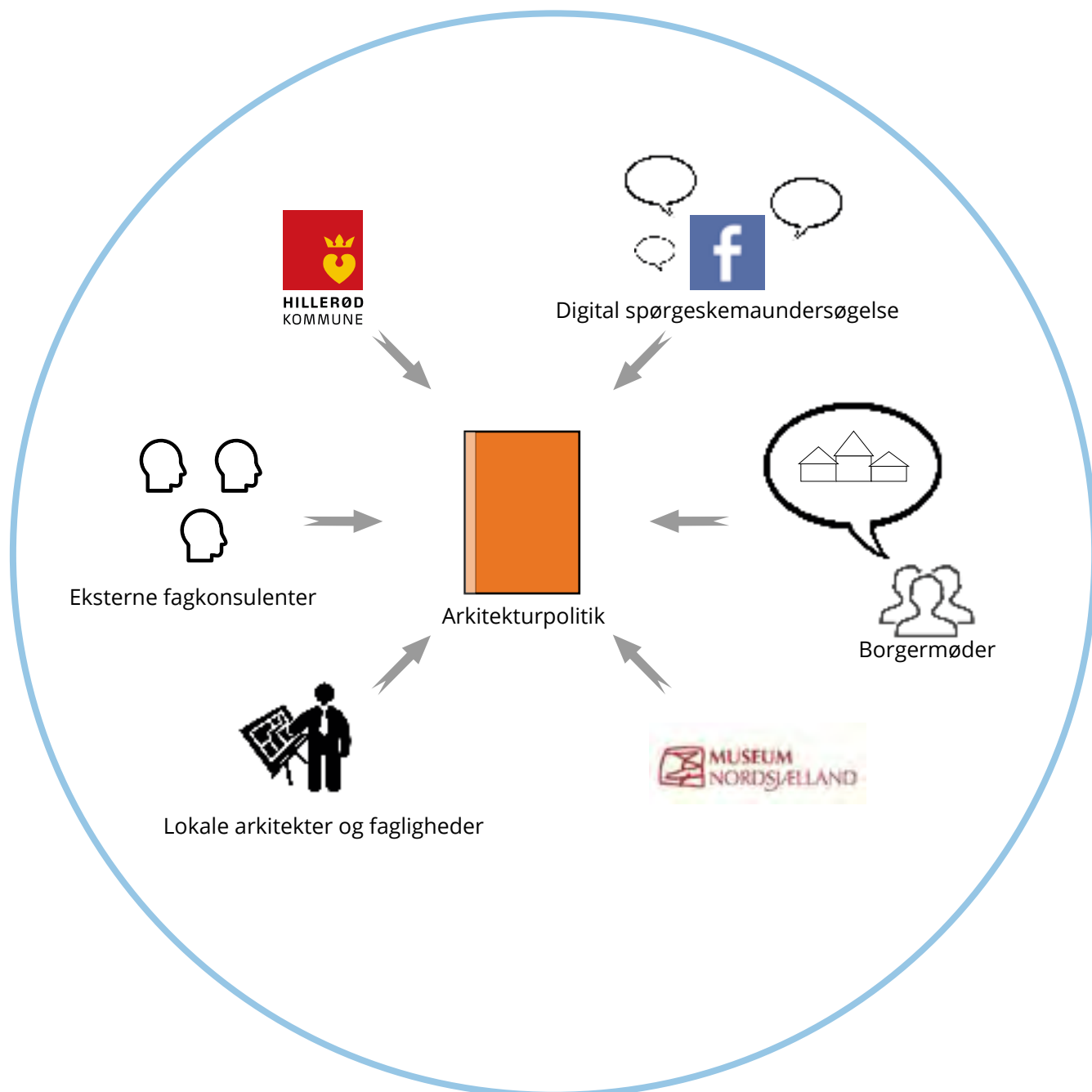
Samspil mellem interne og eksterne fagligheder

Arkitekturpolitikken er løbende blevet gennemlæst og kommenteret af tre eksterne fagkonsulenter. Fagkonsulenterne har medvirket til at sætte politikken i et større fagligt perspektiv, og de har tillige kunnet se på kommunen med et udenforstående blik.

Museum Nordsjælland

Hillerød Kommune har arbejdet sammen med Museum Nordsjælland for at beskrive kommunens kulturmiljøer med henblik på at sikre vigtige kulturværdier i bysamfundene.

En fælles arkitekturpolitik

Landskabet

An aerial photograph showing a vast, dense green forest landscape. In the upper left, a road curves through a field, leading towards a small cluster of buildings and a pond. The forest below is a mix of different shades of green, suggesting various tree species and terrain. A straight road or path cuts through the forest in the lower half of the image.

Store Dyrehave Parforcejagtlandskab

©VisitNorthsealand

Nørre Herlev: en tydelig kontrast mellem land og by. Byens klare kant mod det åbne land, er en landskabelig kvalitet vi skal værne om.

2.1 Kommunens placering i landskabet

En tydelig kontrast mellem land og by

Landskabet mod henholdsvis øst og vest rummer hver deres kvaliteter, som der skal værnes om i planlægningen. Mest sårbart for udvikling er landskabet mod vest, der ikke på samme vis som skovene i østlandskabet er fredet.

Vi skal i vores planlægning værne om kontrasten i det åbne landskab, så der forbliver tydelige grænser mellem det åbne ubebyggede landskab og de mindre bebyggelser heri. De dyrkede marker mellem de mindre byer og landsbyerne er, og skal også i fremtiden være, en del af kommunens landskabelige kvaliteter.

Overordnet set kan der trækkes en nord-sydgående linje ned gennem Hillerød Kommune der danner skellet mellem to forskellige landskabskarakterer: et skovlandskab mod øst og et åbent landskab mod vest (se landskabskort på næste side).

Landskabet mod øst

Mod øst har vi et by-skovlandskab, hvor Hillerød by kiler sig ind mellem Gribskov og Store Dyrehave, samt et gennemgående bakkestrøg fra Tibberup i nord til Ny Hammersholt i syd, der understreger landskabets nord – sydgående orientering.

Borgerne i skov- og bylandskabet er begunstiget af nærheden til store skove med den beliggenhedsværdi, det giver for ejendommene, og de rige rekreative muligheder det indebærer. Hvad der for københavnere er et søndagslandskab, er for hillerødborgerne et hverdagslandskab.

Landskabet mod vest

Landskabsstrøget ved Havelse ådalsland mellem Arresø i vest og Favrholt i øst er en lavtliggende slette som geologisk består af hedeslette omkring Skævinge og i øvrigt af tørvemoser, som nu over-

vejende er dyrket mark. Tilsvarende er der langs Æbelholt Å mellem Arresø og Æbelholtsdam en lavtliggende slette med tørvejord.

Landskabskarakteren adskiller sig fra resten af det vestlige område ved at mosebunden er næsten fri for bebyggelse. De tilgrænsende landbrugsområder er geologisk set enten bundmoræne med jævnt terræn og frugtbar lerjord, eller dødislandskab med mere bevæget terræn og blandet jordbund. I begge tilfælde er der en mosaik af spredtliggende gårde og kolonier af småbrug.

Hver landskabstype giver forskellige betingelser for indpasning af nye huse og anlæg, ligesom typerne har forskelligt potentiale for bevaring, miljøforbedring og rekreativ anvendelse.

Landskabsstrøg fra nord til syd.

Strøget udgår fra Gribskov i nord over Frederiksborg Slot gennem det østlige Hillerød til Præstevang, Store Dyrehave, Kirkelte og Donse til Tokkekøb Hegn. Fra Frederiksborg Slot udgår to smalle sidestrøg: Dels ud gennem det vestlige Hillerød til Rønnevang og Freerslev Hegn; dels ud gennem det østlige Hillerød over Skansebakken til Grønholt og Grønholt Vang.

Fra landbrugsland til bosætning

Det åbne land er et landskab indrettet til landbrug. Indtil omkring 1950 var anvendelsen også altovervejende landbrug, hvor næsten alle beboere levede direkte af dette erhverv eller af at servicere det. I dag dominerer fritidslandbruget landskabet (landbrugsejendomme hvor jorden helt eller delvist er frasolgt). I den vestlige del af kommunen er boliger således ofte uden tilknytning til landbrug. Forenklet sagt, er der sket en urbanisering med boliger i varieret tæthed, fra rækkehuset i de mindre byer til gården der ligger frit med marker til alle sider.¹ Dermed er landbrugets rolle forandret fra at være det primære erhverv til at være forvalter af det landskab, boligerne ligger i.

I det åbne land skal vi passe på de landskabsværdier vi har, samtidig med at vi finder plads til nye bygninger, anlæg og veje i samspil med de eksisterende værdier.

Det åbne land er i kommuneplanen inddelt i tre zoner. Særligt landskabelige værdier (bevaringsværdige landskaber), landskabelige værdier og landskabelige udviklingsområder. Derudover er der lavet en udpegning af større sammenhængende og uforstyrrede landskaber. Inddelingen er sket med baggrund i landskabskarakteranalysen ud fra en vurdering af landskabets karakteristika og særlige oplevelsesmuligheder.

Landskabskarakteranalysen

De forskellige landskabstyper er beskrevet detaljeret i kommunens landskabskarakteranalyse, der indgår som en del af kommuneplanen. Her fastlægges de forskellige karakterom-

råder, som det åbne land rummer samt deres karakteristika, styrke, tilstand og sårbarhed.

De grønne kiler

I Kommuneplanen er de store landskabskiler i Hillerød by beskrevet. Det drejer sig om Slotskilen, Kjeldvangskilen og Præstevangskilen samt de store landskabsrum i Østbyen og Ullerød. Hillerød Kommune lægger vægt på, at landskabskilerne og de indre landskabsrum fastholdes og plejes fordi de er en central del af identiteten og oplevelsen af Hillerød by. Samtidig skal der sikres gode adgangsforhold til dem, så kommunens borgerne nemt kan få glæde af de rekreative kvaliteter.

¹ Danmarks Statistik, Landbrugs og gartneritællingen, 22. maj 2015

2.2 Indpasning af byggeri i landskabet

Udvidelse af Skovskolen (1996) i Nødebo, tegnet af Gehrdt Bornebusch (1925-2011) og Sven Hansen (1910-89) & Mogens Breyen (1932-2003) - byggeri og landskab spiller sammen gennem materialevalg

Byggeri skal respektere og iscenesætte landskabet

I landskabet finder vi alt fra store produktionsbygninger i kommunens åbne land, til institutions- og kulturbygninger i skovens omgivelser. Når vi skal bygge i landskabet er det vigtigt, at landskabets kvaliteter bevares, understøttes og forstærkes gennem arkitekturen. Særligt de udlagte landskabskiler skal bevares og respekteres, så vi bevarer den åbenhed som landskabet besidder.

Når der bygges i landskabet

At bygge i landskabet handler i høj grad om at arbejde strategisk med byggeriets indpasning, materialevalg og placering. Hvordan man gør det i det enkelte projekt, er en balance som skal findes. Den vellykkede indpasning i landskabet er en kombination af førnævnte faktorer, men de kan vægtes på forskellig vis, som det fremgår af de følgende eksempler.

Når byggeriet er en forlængelse af landskabet

I nogle tilfælde kan der med fordel arbejdes med at indpasse byggeriet til et stadie, hvor grænsen mellem bygning og landskab udviskes. Denne strategi ses f.eks. ved det nye renseanlæg (2017) ved Hillerød Forsyning. Det kuperede terræn er trukket op over anlægget, hvilket skaber et grønt rekreativt areal på taget. Samtidig går en akse tværs gennem anlægget, hvor besøgende kan blive klogere på hele renseprocessen. På den måde er renseanlægget ikke blot et renseanlæg, men en integreret og aktiv medspiller i det rekreative landskab.

Når bygning og landskab spiller sammen gennem materialevalg

Ved Skovskolen (udvidelse påbegyndt 1996) i Nødebo finder vi en simpel og smuk fortolkning af det skovlandskab skolen er bygget i. De sorte træba-

raker ligger mellem træerne uden at tage opmærksomhed fra den egentlige attraktion: Skoven. Bygningerne er alle udført i sortmalet træ, og skolen opleves som en lille landsby midt i skoven. De sorte træfacader fungerer som en direkte reference til skolens funktion som skovbrugsskole og skaber derved gennem materialevalg en dialog mellem bygning og landskab.

Når byggeriet markerer sig i landskabet

Kapellet ved Skansekirkegården i Hillerød er et eksempel på et byggeri, som markerer landskabet gennem dets placering på toppen af kirkegårdens skrånende landskab. Placeringen på toppen understreger bygningens betydning som ankerpunkt for kirkegården, og den høje placering gør samtidig, at kapellets store glaspartier kan udnytte den flotte udsigt. Kapellet er et godt eksempel på et byggeri, hvor placeringen forstærker oplevelsen af landskabet.

Renseanlæg (2017), Hillerød Forsyning, Henning Larsen Architects - arkitekturen bliver en forlængelse af landskabet

*Skansekapellet, Hillerød (1961)
Bornebusch (1925-2011), Brüel (1927-95) og Selchau (1923-97) og
Sven Hansen (1910-89) Bygningen markerer landskabet ved at placere sig på toppen*

KRAFT-VISION

- vi lægger vægt på

Kvalitet

At vi i udviklingen af landområderne fastholder klare grænser mellem det åbne land og de bebyggede områder

At byggeriet arbejder strategisk med at understøtte oplevelsen af de landskabelige træk gennem indpasning, materialevalg og placering i landskabet

Ansvarlighed

At byggeriet respekterer landskabet i størst mulig grad herunder de landskabelige kiler

Henvisninger

For mere detaljeret analyse af landskabet i Hillerød Kommune henvises til *Landskabskarakteranalysen i Kommuneplanen*

For mere detaljeret liste af opmærksomhedspunkter vedr. byggeri i landskabet, henvises til Hillerød Kommunes *Arkitekturscreening*

3. Byer og kulturmiljøer

Landsbyen Lille Lyngby ved Arresø

Essay

Byen ved slottet i søen ved bakken i skoven

Af Per Stahlschmidt, lektor emeritus og landskabsarkitekt

Byen ved slottet i søen ved bakken i skoven

Frederiksborg Slot med Slotshaven, Indelukket og Lille Dyrehave er Hillerøds hjerte og en inspirationskilde for arkitekturpolitikken

Det var landskabet der afgjorde, at Frederik II i 1560 byggede sit slot i Hillerød. Med sine store skove, bakkede terræn og søer var egnen velegnet til jagt, der var hans yndlingsforhold. På Resens plan 100 år senere ligger slotsanlægget i søen, og som følge af slottet er der opstået en lille by, som følger sig om søens sydende, kimen til Hillerød by. Resens atlas fra 1677 består af en samling kobberstik af byplaner og prospekter af danske byer.

Arkitektonisk betyder den særegne placering en tydelig oplevelse af identifikation på grund af den skarpe kontrast mellem bygningskroppe og sø. Det er umuligt at forestille sig Frederiksborg Slot uden søen, på samme måde som man ikke kan forestille sig Kronborg uden Øresund. I vores bevidsthed

indgår slottet – og alle andre huse – i en form for symbiose med omgivelserne, så bygningen ikke kun er et objekt i sig selv, men summen af værk og omgivelser.

Det er også søen som i 1677 giver byen identitet og gør at den opleves som forankret i landskabet, det er "byen ved søen". Men relationen til omgivelserne for slot og by er af diametral forskellig art. For mens slottet står i kontrast til landskabet og dominerer sine omgivelser, integrerer byen sig i stedet ved at underordne sig stedets betingelser. Slottet er eksempel på kontrastprincippet, hvor anlæg og landskab spiller mod hinanden. Byen er derimod eksempel på integrationsprincippet, hvor anlæg og landskab spiller sammen ved at byen ydmygt følger sig efter søens og terrænets form.

På kortet 1771, altså yderligere 100 år efter Resens plan, er Hillerød by ikke blevet meget større. Langs Pøle Å er der marker, enge og moser, men derudover er området et stort skov-

landskab med spredte lysninger og bløde overgange mellem skov og ager. Skovene er gennemskåret af sigtelinjer i stjerne- og kvadratisk form, som parforcejagten kræver det. Sammenlignet med Resens plan er barokhaven udvidet op ad bakken, symmetrisk ud for slottets nordvendte facade. I baroktiden skulle der ved ethvert slot anlægges et geometrisk haveanlæg med alléer, busketter og parterrer. Problemet her var slottets placering i søen, men ved at terrassere og anlægge have på den sydvendte bakkesejde, opnåede man alligevel en storslået virkning fra slottes sale.

På Resens plan er haven foran slottet opdelt i rektangler. I dag fremstår haven fuldstændig som den var tænkt i baroktiden, dvs. i et mønster af lave parterrer med buksbomkanter og hækkransede busketter i kvadratform. Busketterne er gennemskåret af diagonale stier, hvor stierne krydser er en cirkulær lysning. Det er nærliggende at forestille sig, at motivet er hentet fra mønsteret i parforcejagtskoven, særlig

Resen 1677

Videnskabernes selskab 1771

tydeligt at se på 1771 kortets nederste, højre hjørne. Lige som miljøet omkring Frederiksborg Slot med sin sø, bakker og skov kan ses som et koncentrat i miniatureform af det store nordsjællandske landskab, kan slottets barokhave ses som et koncentrat – "stedet i en suppetarning!" – af parforcejagtskoven. Men omsat i en både kunstfærdig og kunstnerisk form. Det var fra Ludvig XIV's Versailles, at moden med barokaver og parforcejagt bredte sig ud over Europa.

I havekunstens historie er der mange eksempler på at træk fra kulturlandskabets store skala omsættes i en stiliseret form i havens lille skala. Hvis man i 1771 fik lov at gå fra barokhavens øverste spejldam ned gennem barokhaven, langs søen, gennem slotsanlæggets pladser og gader, ud gennem porten og videre ad Hillerøds hovedgade til Torvet, ville man få en rig og varieret oplevelse. Det ville være en vekslen mellem bløde, organiske former og stramme geometriske, mellem åbent og lukket, mellem natur og kultur

og mellem kongeligt og borgerligt.

Nogle overgange mellem de forskellige miljøer ville være bratte og pludselige, andre bløde og glidende. Det vidunderlige er at enhver i dag, 250 år senere, kan gøre den samme indholdsmættede vandring. At huse i tidens løb er blevet erstattet af yngre har ikke ændret på rumfølgen.

At bevare et enestående værk som et kongeligt slot er en overkommelig opgave, men at bevare en sammenhæng – en form for struktur – er ingen selvfølge. Den måde som landskab, haver, by og slotsanlæg beforder hinanden på er et klenodie, ikke blot for Hillerød og Danmark, men internationalt. Det er en gave for kommunen og en gave der forpligter. Forpligtelsen er et naturligt element i arkitekturpolitikken. Mere generelt er det et mål for arkitekturpolitikken ikke blot at være opmærksom på det enkelte bygningsværk men også på værdifulde sammenhænge.

3.1 Hillerød

Når man arbejder med Hillerød by, handler det i høj grad om at finde en balance mellem respekten og forståelse for slottet og samtidig kunne udvikle og forny byen så Hillerød fortsat kan vokse og markere sig som Nordsjællands primære handelsby. En by med egen identitet og selvforståelse med et rigt kultur- og byliv.

En vigtig og bærende historie i Hillerød bys selvforståelse er nærheden og tilknytningen til Frederiksborg Slot. Slottet der, næsten uanset hvor i indre bykerne du bevæger dig, er synligt og nærværende. Det er i høj grad på grund af slottet, at Hillerød markerer sig som mere end blot Nordsjællands hovedby og handelscentrum.

At have et slot i sin baghave er en gave. Men det er også en gave der forpligter. Som by må man lære at finde sig til rette med denne pompøse og allestedsværende nabo som stiller store krav til

kvaliteten af det modspil som byen skal skabe til slottet.

Det er et faktum, at ingen andre købstæder har en gågade der munder direkte ud i et renæssanceslot med tilhørende barokhaveanlæg, et bytorv med sø- og slotsudsigt og en bypark i direkte kontakt med slotssøen.

Det er derfor kun naturligt, at slottets materialitet, kvalitet og hele væsen afspejler sig i den centrale bymidte, og at vores disponeringer tager afsæt heri. Hillerød er i den grad smeltet sammen med slottet og indgår i en symbiose, hvor begge nyder godt af hinandens selskab. Med slottet opnås en synergieffekt der gør, at selv mindre tiltag er med til at løfte og understøtte Hillerøds identitet som slotsby. På samme vis kan forkerte og uheldige løsninger og materialevalg ødelægge de fordele vi har, ved at være nabo til et af Europas fineste renæssanceslotte.

Vi skal udnytte denne præmis til at løfte Hillerød bykerne fra det ordinære til det ekstraordinære.

Byrum i øjenhøjde

Den gode by bindes sammen af byrum. De fysiske rum som opstår mellem vores bygninger: veje, gader, torve og pladser. Det er her, vi mødes med andre mennesker, når vi bevæger os ud i det offentlige rum. Både de hurtige møder på vej til skole, arbejde eller indkøb, men også de langsomme møder når vi vælger at slå os ned og gøre ophold. Når vi vælger at tage ophold i et offentligt byrum, er det et tilvalg, vi bevidst gør. Enten fordi vi eksempelvis vil slappe af med en kop kaffe, lege med børnene, deltage i en demonstration eller deltage i et kulturelt arrangement. Det er mængden af mennesker i de offentlige byrum, der er med til at definere den gode by. Gode byrum genererer liv, og jo mere liv der er, jo

Hillerød by

mere tilbøjelige er vi til at vurdere et givent byrum positivt. Omvendt er det også vigtigt at designe byrum på en sådan måde, at de også mennesketomme fremstår smukke og med værdighed.

Det er en selvforstærkende effekt. Det stiller derfor store krav til kvaliteten af vores byrum, hvis vi ønsker at mange mennesker skal gøre brug af dem. Den gode arkitektur er ikke kun et spørgsmål om, hvorvidt en given bygning eller byrum er smukt. En lang række planmæssige og tekniske forhold spiller en væsentlig rolle for opnåelse af et vellykket byrum.

Skala, tryk og beskyttelse, komfort, klimatiske forhold, og herlighedsværdi er forhold som vi skal forholde os bevidst til og arbejde med, når vi arbejder med at skabe gode byrum.

Vi ser skala som et af de vigtigste redskaber vi har, når vi skal skabe en god by i øjenhøjde. Med dette forstås vi forholdet mellem bygninger, andre elementer, eksempelvis træer, og mennesker. Øjenhøjde og skala handler om, hvordan vi relaterer os til rummets dimensioner. Særlig vigtigt for oplevelsen i byens rum er facaden i husets stueetage – er den detaljeret og imødekommende? Er huset venligt og indbydende i øjenhøjde eller er det koldt og afvisende? Et byrum med facader ude af skala opleves sjældent som et rart byrum.

En anden vigtig faktor er balancen mellem de forskellige typer af trafikanter, bilister, cyklister og fodgængere. Føler vi os utrygge og ubeskyttede, opleves et byrum ikke rart.

Endelig skal der arbejdes med en række fysiske forhold, som alle skal tilgodeses. Det drejer sig om muligheder for at

sidde alene og i grupper, for samtale, for beskyttet klima, leg og bevægelse, samt mulighed for at have noget at se på. Disse er alle forhold, som vi skal tage i betragtning, når vi arbejder med byens rum.

BORGERCITAT

“Vi har et af verdens smukkeste slotte og slotsanlæg, som vi skal værne om og udnytte i byudviklingen. Vi skal derfor udvikle byen som en by, der bærer præg af, at vi er en stolt slotsby”

Indre bykerne

Byrum i den indre bykerne skal indrettes så der skabes optimale forhold for ophold, leg og aktiviteter i øjenhøjde. Træer skal indgå som skalaformidlenede elementer og som skyggegivende element.

Slotsidentitet

Vi ønsker, at arkitekturen i den indre bykerne skal afspejle en ro og værdighed, der understøtter Hillerød som slotsby. Hermed forstås løsninger der gerne må nyfortolke og være nutidige, men der skal være en forankring i det, som Hillerøds identitet udspringer af: slottet, søen og slotsbyen. Bygger man i den indre bykerne, er det derfor et centralt fokuspunkt, at byggeriet formår at videreføre og nyfortolke slotsidentiteten i det arkitektoniske udtryk, skalaindpasning og i valg af byggematerialer.

Arkitektur der skaber liv

Hillerøds indre bykerne er stedet, hvor bylivet og mødet mellem mennesker koncentrerer sig. Derfor hviler der en særlig forpligtelse for bygherrer som ønsker at bygge her. Det betyder, at der skal arbejdes med en særlig høj arkitektonisk ambition både i facadens detaljering og i udformningen af stue-etagens møde med gaden (kantzonen).

Materialer i uderummet (byens gulv)

Byens gulv udgøres af de belægninger og uderum som danner rammen om vores fælles hverdagsliv. Tegl, træ, støbejern og granit er de gennemgående materialer, når vi arbejder med den indre bykernes centrale uderum. Et håndværksmæssigt højt niveau, fokus på detaljen og klassiske løsninger går hånd i hånd, når der skal vælges materialer og byinventar i den centrale bymidte.

Bevægelse i byen

Bevægelse skaber liv og flow gennem byens rum. Vi ønsker derfor at tilrettelægge byen på en sådan måde, at den appellerer til bevægelse. At man tager 'den gode omvej'. At man er lidt længere om at komme hjem. At man gerne stiller bilen og går eller cykler gennem byen.

Den grønne struktur

Den indre bykerne i Hillerød er kende-

tegnet ved relativt smalle gader samt torve- og pladsdannelser, defineret af byhuse og etagebebyggelser på op til 5 etager. Denne struktur levner kun i mindre grad plads til en gennemgående grøn struktur af gadetræer. Det er derfor også vigtigt at værne om de eksisterende træer i den indre bykerne. Samtidig skal der i videst muligt omfang indtænkes nye bytræer på både vej og pladser, parkeringsanlæg og langs stier når der renoveres eller anlægges nyt.

Arkitektonisk medvirker bytræer til at skabe en god overgang mellem de omgivende bygninger og det enkelte menneske. Træerne spiller dermed en vigtig rolle som skalaformidlende element.

Alle nye projekter skal altid indeholde en grundig og seriøs analyse, der afdækker muligheden for at kunne indarbejde træer i det konkrete projekt. Selvfølgelig et enkelt velvalgt og godt placeret træ kan berige et givent by- eller gaderum.

Overalt i den indre bykerne er slottet synligt og nærværende.

Den indre bykerne er afgrænset af Helsingsørsgade, Østergade, Hostrupsvej, Nordstensvej, Herredsvejen, Klostervej og Løngangsgade.

KRAFT VISION

- vi lægger vægt på:

Kvalitet

At der i den indre bykerne arbejdes med en særlig høj arkitektonisk ambition med hensyn til detaljering i facadens udtryk

At arkitekturen bidrager til møder mellem mennesker i byrum og kantzoner

Robusthed

At der bygges i materialer som viderefører slotsidentiteten i et arkitektonisk udtryk som holder over tid

Ansvarlighed

At arkitekturen skaber byliv og opfordrer til bevægelse

At der i videst mulig omfang indarbejdes træer i det konkrete projekt

Fornyelse

At renoveringer, bygningsudvidelser og nybyggeri skal styrke tidsånden – enten nutidens eller tidligere tiders

Tradition

At by-hierarkiet med Frederiksborg Slot som det absolutte landemærke i byen bevares

Henvisninger

For mere detaljerede anvisninger for anvendelse af bytræer og bynær natur samt materialer henvises til

Strategi for bynatur og

til *Designmanualen*

Ydre bykerne

Ved biblioteket og Klaverfabrikken er de gamle slagterbygninger blevet omdannet til et kreativt miljø, hvor nye funktioner og byrum er tænkt ind i de eksisterende bygninger.

Hillerøds ydre bykerne er defineret som den del af byen der ligger mellem den indre bykerne og de ældre bynære boligområder. Grænsen er dog flydende, idet flere boligområder strækker sig langt ind i bykernen. Den ydre bykerne er kendetegnet ved at være mindre kompakt og mere fragmenteret. Her er bredere veje, flere parkeringspladser, og flere større kulturinstitutioner. Det er i denne zone at centrale bygninger og institutioner som eksempelvis Slotsarkaderne, biblioteket, Klaverfabrikken og stationen ligger.

Fortætning og nye synergier

I Hillerød Kommunes Boligpolitik er det et langsigtet mål at skabe en alsidig og attraktiv boligprofil, som tilgodeser alle indkomstgrupper. I byen skal der være plads til alle og alle familietyper, i alle dele af livet. Derfor arbejder kommunen med at udvikle Hillerød gennem fortætning og omdannelse på udvalgte områder i den ydre bykerne, for ek-

sempel ved Frederiksbro og i Stationszonen. Kommunen arbejder med fortætning på udvalgte områder, fordi vi ønsker at bevare naturen omkring Hillerød, og fordi vi mener, at byens puls opstår, der hvor folk har mulighed for at bo, arbejde og mødes. Med fortætning vil kommunen skabe nye synergier mellem erhverv, uddannelse og boliger, som i sidste ende er med til at skabe et attraktivt byliv.

Skala og byggeskik

Kommunen lægger stor vægt på at fortætning sker med byggeri i langtidholdbare materialer, som indpasser sig respektfuldt i omgivelserne - eksempelvis hvis der bygges i nærheden af eksisterende villa- og parcelhusområder, hvor der hersker en særlig skala og byggeskik. Ved overgange mellem ældre parcelområder og nye fortætningsområder vil Hillerød Kommune have fokus på, at der skabes et afstemt møde, hvor det eksisterende ikke lider last ved fortætningen.

Forbindelser

Hillerød Kommune ønsker at udvikle en by, hvor det er spændende og bekvemt at bevæge sig til fods og som cyklist. Det betyder, at kommunen vil fokusere på at skabe gode forbindelser mellem den indre og ydre bykerne. En by i bevægelse beror på, at vigtige funktioner og bydele er forbundet i et netværk af forbindelser, som samtidig besidder rekreative kvaliteter i sig selv.

Materialevalg i uderummet

Materialevalget i den ydre bymidte er ikke så homogent som i den indre bymidte. Her anvendes primært beton som belægningsmateriale. Flere steder fraviges dette dog, eksempelvis ved biblioteket, hvor der er brugt tegl og granit i forskellige formater og mønstre, og ved Retten i Hillerød, hvor pladsen er belagt med store granitfliser. Materialevalget i uderummet fremgår mere detaljeret beskrevet i Hillerød Kommunes designmanual.

Ved retten er der anlagt en plads med store granitformater, skulpturelle installationer og lysmaster. Pladsen giver mulighed for ophold, men fungerer primært som præsentabelt indgangsparti.

Den ydre bykerne (markeret med hvidt) er området mellem den indre bykerne og de ældre bynære boligområder. Det er i den ydre bykerne, at Hillerød Kommune fortætter ved eksempelvis Frederiksbro og Stationszonen.

KRAFT-VISION

- vi lægger vægt på

Kvalitet

At fortætning bidrager til omgivelserne ved at skabe gode stiforbindelser og fælles opholdsarealer

Robusthed

At arkitekturen er langtidsholbar både i kvalitet af byggematerialer og i arkitektonisk udtryk

Ansvarlighed

At der skabes gode forbindelser mellem den indre og ydre bykerne for gående og cyklister

At nye projekter afdækker muligheden for at kunne indarbejde træer i det konkrete projekt

Fornyelse

At den ydre bykerne bliver et levende område med en blanding af erhverv, uddannelse og bolig

Tradition

At fortætning indpasser sig respektfuldt i omgivelserne, f.eks. hvis der bygges i nærheden af eksisterende villa- og parcelområder, hvor der hersker en særlig skala og byggeskik

Henvisninger

For mere detaljerede anvisninger for anvendelse af bytræer og bynær natur samt materialer henvises til *Strategi for bynatur* og til *Designmanualen*

For mere detaljerede anvisninger for tiltag som fremmer forbindelser og bevægelse henvises til *Bevægelsesstrategien*

Ældre boligområder

I de ældre boligområder kan orientering og karakter styrkes ved at haveejerne planter træer som beriger vejmiljøet.

En stor del af borgerne i Hillerød Kommune bor i kvarterer med villa, parcel- eller rækkehuse. Disse kvarterer ligger både øst, vest og syd for bykernen, og de er karakteriseret ved at have private haver i tilknytning til den enkelte bolig og få fælles friarealer. Kommunens boligområder og kvarterer har forskellig karakter alt efter hvilken tid de er bygget i. Det kunne eksempelvis være et stationsnært villakvarter fra midten af 1800-tallet, et kvarter med muremestervillaer fra starten af 1900-tallet eller et parcelhuskvarter fra 1970'erne. Hillerød Kommune lægger vægt på at bevare og styrke vores boligområders karakter, både når der bygges til og i opretholdelsen af den grønne struktur.

Til- og ombygninger

Når man står overfor at skulle bygge til eller om i de ældre boligområder, bør man først rette fokus mod det eksisterende. Er der særlige karakteristika som knytter sig til den oprindelige arki-

tektur? Er der bevaringsværdige kvaliteter? Er der tematikker eller bygningsdetaljer som kan fortolkes på en ny måde? Er der opmærksomhedspunkter i forbindelse med nabogrunden? Ved at opbygge en grundig forståelse for det eksisterende har man forudsætningerne for, at den nye arkitektur kan forholde sig til den. Hvordan man bør gribe en til- eller ombygning an, findes der ikke noget entydigt svar på - nogle gange kan det være virksomt at opføre kontrastfuld og nutidig tilbygning og andre gange står man sig bedst ved at videreføre det arkitektoniske udtryk.

Et fælles ansvar

Hvor kantzonen i byen defineres af arealet mellem bygningsfacaden og det offentlige fortov, kan villakvarterenes kantzone betegnes som forhaverne. Ganske vist er disse haver ikke offentligt tilgængelige, men det er forhaverne der tegner den grønne struktur ud mod den offentlige vej og fortov. Der

hviler derfor et ansvar på den enkelte grundejer i forhold til at sikre kvaliteten af disse forhaver. Her kan den enkelte grundejer eksempelvis reducere de brede asfalterede overkørsler og bidrage til et grønt vejforløb ved at plante træer i forhaver samt benytte lette stakitter og hække.

Den grønne struktur i de ældre boligkvarterer

Vejene i de ældre boligkvarterer er ofte relativt smalle uden cykelstier og med smalle fortov. Et gennemgående træk for alle villaveje er, at de som oftest er uden vejtræer. Den grønne struktur er derfor ofte afhængig af store markante træer på de private matrikler. Hillerød Kommune vil have fokus på at udvikle den grønne struktur i boligområderne. Dette ved eksempelvis at indgå partnerskabsordninger med henblik på at plante træer i forhaverne som kan bidrage til at gøre det offentlige vejrum grønnere.

Randbeplantningen i de ældre boligbebyggelser danner ofte en markant grøn struktur med buske og træer.

De ældre boligområder er markeret med grønt - grænsen er dog flydende, da boligområderne fletter ind i den ydre bykerne fra både øst, vest og syd.

KRAFT-VISION

- vi lægger vægt på

Kvalitet

At der ved til- og ombygning arbejdes med en grundig forståelse for det eksisterende områdes karakter og skala

Robusthed

At der etableres en markant og rubust træstruktur i forhaverne som kan skabe karakter og begrønne vejrummet

Ansvarlighed

At grundejere tilrettelægger forhaver, så de bidrager positivt til det offentlige vejrum

Fornyelse

At til- og ombygninger - afhængigt af situationen - kan ske ved at videreføre det arkitektoniske udtryk eller ved at bygge nutidigt og kontrastfuldt.

Tradition

At den grønne struktur og randbeplantning styrkes og bevares i de ældre boligområder

At den tidstypiske karakter ved det enkelte boligområde bevares

Henvisninger

For mere detaljerede anvisninger for anvendelse af bytræer og bynær natur samt materialer henvises til *Strategi for bynatur* og til *Designmanualen*

*Novo Campus Favrholt (2011), SeArch (Holland).
Eksempel på en nutidig tilføjelse til de gamle gårdlænger.*

Nye byudviklingsområder

I Hillerød skal der være mulighed for at skabe stærk og bæredygtig vækst, også i form af nye bykvarterer til fremtidens behov. Både indenfor offentlige funktioner, erhverv, handel, kultur, uddannelse og boliger.

Bæredygtigheden skal blandt andet sikres ved at bygge tættest nær S-banen og ved at skabe synergi mellem ny bebyggelse, landskabs-, natur- og kulturværdier og miljørigtige løsninger. Kommunens største byudviklingsområder er Ullerød Nord (boliger) og Favrholt (blandet by).

Fremtidens oplevelsesrige arkitektur

I nye bykvarterer skal vi turde stå ved vores egen tid og skabe kvaliteter ud fra nyeste viden og værdier. I Favrholt slås tonen an med Nyt Hospital Nordsjælland og Novos Favrholt Campus.

Hillerøds nye byudviklingsområder er oplagt som scene for banebrydende og nytænkende arkitektur. I Novo Campus

Favrholt var udgangspunktet for eksempel et gammelt historisk gårdanlæg, som blev nyfortolket i et moderne formsprog. Men en by kan ikke bestå af vartegn alene. Den arkitektoniske opgave består også i høj grad af at skabe samlede bymiljøer, som er attraktive at færdes i, til fods og på cykel, i en tid og i områder hvor traditionelle "handelsgader" ikke bliver centrum for bylivet.

Det stiller krav til oplevelsesrigdom i bygninger, bebyggelser og byrum, blandt andet i form af placering af anvendelser, vinduer og indgange, i form af harmonisk variation i størrelser, former, materialer og farver, og i form af menneskelig skala. Nye bykvarterer skal være værd at se på og rare at røre ved! En ramme om fremtidens fællesskaber.

I ny by skal der være plads til at eksperimentere med nytænkning af fællesskaber. Bygninger, bebyggelser

og byrum skal indbyde til fællesskaber, og arkitekturen skal give maksimal mulighed for at deles om ressourcer og faciliteter. Eksempelvis i form af nye boformer, men også i relation til erhverv og offentlige funktioner, og allerhelst grænsedbrydende, på tværs af traditionelle opdelinger i eksempelvis anvendelser, bruger- og aldersgrupper.

Skræddersyet til fysisk aktivitet

I nye bykvarterer skal det være nemt, attraktivt og trygt at være fysisk aktiv. Bygninger, bebyggelser og byrum skal disponeres, så gang og cykling bliver det naturlige hverdagsvalg året rundt og døgnet rundt, og i fritiden skal de fysiske rammer friste til motion og leg i det fri.

Ny by som læringslaboratorium

Nye bykvarterer skal være attraktive og åbne overfor nye strømninger i hele udviklingsperioden. Den samme

Visualisering nytHospital Nordsjælland.

©Herzog & de Meuron

bebyggelse kan over tid komme til at ligge som den første i et område, senere som del af en bykant, og til sidst omgivet af andet byggeri, og skal kunne bidrage med arkitektonisk kvalitet i alle faser.

Arkitektoniske løsninger og anvendelser skal kunne afprøves i pilotprojekter med flytbare konstruktioner, så erfaringerne løbende kan overføres til permanente byggerier.

Fællesskaber, der fremmer hele og sunde liv

I Livskraftprojektet vil vi sammen med Nyt Hospital Nordsjælland blande kunst, kultur, byudvikling, hospitalsvæsen og forskning og udfordre rammerne for den måde vi forstår sundhed på. Det er ambitionen at blive en rollemodel, der kan inspirere internationalt og danne ny praksis.

Favrholm og Ullerød Nord er Hillerøds største byudviklingsområder

KRAFT-VISION

- vi lægger vægt på

Kvalitet

At nye bykvarterer bliver oplevelsesrige, værd at se på og rare at røre ved!

Robusthed

At den samme bebyggelse over tid skal kunne fungere som den første i et område, senere som del af en bykant, og til sidst omgivet af andet byggeri, og skal kunne bidrage med arkitektonisk kvalitet i alle faser

Ansvarlighed

At fremtidens by er en sund by!

At der skabes synergi mellem ny bebyggelse, landskabs-, natur- og kulturværdier og miljø- og klimarigtige løsninger

Fornyelse

At nye bykvarterer skal rumme ny banebrydende arkitektur og nytænkende fællesskaber

At udviklingen skal holdes åben for nye strømninger gennem eksperimenter og arkitektkonkurrencer

Tradition

At nye bykvarterer udformes så de signalerer den grundlæggende demokratiske tradition, om at byen er noget vi er fælles om, og at alle er velkomne

Henvisninger

www.Favrholm.dk

Essay

Mellemrum i by og på land

Af Annemarie Lund, redaktør emerita og skribent, landskabsarkitekt MDL

Byrum forbinder vi oftest med den tætte by, men det er meget mere end gågader, torve og parkeringspladser. Hillerød Kommune har med slotsbyen og de mange landsbyer i det åbne land et stort potentiale for at udvikle fælles underum punktvist overalt i kommunen, så der i det daglige nær boligen er givende offentlige rum, man kan bruge eller bare glædes ved. Gennem arkitekturpolitikken sigtes også mod at tage vare på og udvikle byrum – ikke kun i hovedbyen, men også i de mindre bysamfund.

Fælles underum – mellemrum i bygningsmassen – kan give byens borgere mange muligheder. Grå såvel som grønne byrum strukturerer og opdeler bymassen i opfatbare enheder og giver de enkelte bydele identitet – torv, park som kirkegård. Offentlige rum giver mulighed for rekreation under åben himmel, både i form af stille mediteren på en bænk, leg og løb eller en spadseretur. Det er steder, man kan mødes – tilfældigt eller gennem arrangementer som torvedage, musik, fest eller demonstrationer. Det kan være kulturmiljøer omkring kirkerne eller måske bare en allé. Det gode byrum kan også være forpladsen til offentlige bygninger som bibliotek, museum, kultur- eller forsamlingshus.

I kommunens arkitekturpolitik indgår en strategi for offentlige mødesteder og samlingspunkter. Begrebet byrum, mener jeg, skal anskues bredt, så man

ved at færdes rundt i kommunen, let lægger mærke til en varieret vifte af byrum. Arkitekturpolitikken skal derfor omhandle alle offentlige, samlende og for borgerne identitetsgivende rum: grønning og gadekær, småskove og lunde, idrætsanlæg, boldbaner og legepladser, parkeringsplads, kirketorv og kirkegård. Så lidt som et enkelt stort træ og en bænk på et vejhjørne, en allé eller sågar stisystemer ses som byrum. En kommunal træplantningspolitik vil kunne give både gågade, pladser og villakvarterer en savnet identitet.

Nogle byrum er måske ejet og forvaltet af det offentlige, men opfattes som kun delvis offentlige. Det gælder bl.a. skolegårde, hospitalshaver, boligbebyggelsernes og parcelhusområdernes fællesarealer. Gennem omlægninger og aktivering kan sådanne steder blive nye gode byrum.

Kommunens kolonihaver og nyttehave er som regel lukkede og på den måde ikke fælles underum. Men de kan bidrage til at give kommunen grønne identitetspunkter og være med til at give borgerne større forståelse for grøntsagsdyrkning og havekultur, ligesom de kan fremme biologisk mangfoldighed med flere insekter, fugle og plantediversitet.

Byliv, traditionelt forstået, koncentrerer sig omkring gågaden i Hillerød. Den buede handelsgade har udposninger, småpladser og smøger ned til søen,

men også mange bagvedliggende parkeringspladser placeret i tidligere gårdrum eller byhaver. Det giver fine muligheder, men også store udfordringer. Det er f.eks. ikke let skabe stiforbindelser eller kig fra gågaden til søen og også svært at minimere parkering bag husrækken.

I midtbyen er der et potentiale i at omdanne restarealer og tomter eller give parkeringspladser ny funktion, når det bliver muligt. I dag er Torvet den største og dejligt vindskæve plads med udsyn over søen. Men også smøgerne med kig til Slotssøen og små siddepladser som Fisketorvet giver gaden variation og egenart. Gennem arkitekturpolitikken lægges vægt på klassiske, lavmælte og langtidsholdbare byrum. Og netop sådanne byrum kan ved særlige lejligheder også benyttes til festivitas. Det vil således være en god strategi at bruge princippet om faste og fest. På den måde kan man veksle mellem hverdagens mere stille pauser og mere intensive oplevelsesmuligheder ved særlige lejligheder.

Men Hillerød Kommune bør ikke alene bearbejde gågaden og pladserne heromkring, men tænke på hele viften af byrum. Ved kommende byudvikling – som også vil finde sted omkring Hillerød by og i de mange mindre bysamfund – kan bare ét offentlig byrum give identitet og tiltrækningskraft. Det synes derfor oplagt, at man indtænker og drager omsorg for den

Kirkemiljøet i Gadevang

rige kulturarv som en stor del af i de små bysamfunds offentlige rum udgør. De kan med omtanke og beskedne midler forbedres, udvikles og varieres. Det kan være en samlende plads, hvor byens butik eller butikker ligger. Det kan være forbedringer med siddepladser, pergola og plantninger ved busholdepladser eller evt. station. Og det kan måske være et mindre anlæg ifm. gadekær og kirkeomgivelser.

Omkring middelalderkirkerne ligger kirkegårdene med stendiger, mure og store gamle træer, ofte centralt i de små og mindre bysamfund. Det gælder f.eks. Alsønderup, Gadevang, Gørløse, Nødebo, Nørre Herlev, Skævinge, Uvelse, Lille Lyngby, Strø, og Tjæreby.

Ved alle de her nævnte er omgivelserne i større eller mindre grad beskyttet med de såkaldte provst Exner-fredninger fra 1950'erne, hvilket i høj grad har betydet, at de stadig ligger forholdsvis frit og smukt. Kombinationer af kirke, kirkegård, præstegårdshave eller rytterskole med tilliggende plantninger og gadekær danner usædvanligt fine kulturmiljøer, der er værd at værne om og pleje. Da de fleste kirkegårde

i de senere år har fået mere og mere ledig plads, skifter de karakter og bliver mere græs- og træklædte. Derved vedbliver de mere parkagtige og vil i fremtiden kunne benyttes som de mindre byers parkanlæg. Hertil kommer vejplantninger i det åbne land, og måske cykelstier, som kan forbinde de små bysamfund med hinanden på en karakterfuld og smuk måde.

Kommunens byrum er forskellige mht. beliggenhed, primærfunktion og karakter. I Hillerød by danner byrummene et netværk af offentlige rum. Hertil føjer sig andre offentlige, men mere naturprægede områder som søbredder, moser og skove.

Den kendteste og største havekulturelle kulturarv er den forfinede barokhave, Frederiksborg Slotshave fra 1721 på skråningen ved slotssøen; med terrassehaver, vandreservoirer, kaskader, den stejle skråning og broderiparterrer samt tilhørende 1800-tals landskabelig havedel i Indelukket og Lille Dyrehave. Også de store kirkegårde i Hillerød by danner rum i bymassen, Hillerød Kirkegård fra 1801, Nyhuse Kirkegård fra 1809 og Skansekirkegården fra 1956

med Skansebakken, som med sine 80 meter over havet er det højeste punkt i Hillerød by. En fredning af størstedelen af området i 1938 gør, at landskabet mod især øst og nord stadig er åbent.

I en rodløs tid er autenticitet og historie attraktivt for bosætning og besøg. Det tager år at skabe langtidsholdbare steder og miljøer. Hillerød Kommune har store muligheder, ikke mindst i det åbne land og i de mindre bysamfund er der relativt upågtet, grøn kulturarv at bygge videre på. En registrant kunne være en øjenåbner for bevaring og videreudvikling. Det gælder om at ville og så komme i gang.

Brugsen v. Uvelse er et vigtigt samlingssted for lokalsamfundet.

3.2 Mindre byer og landsbyer

Fælles udfordringer

Hilleroed Kommunes bysamfund ligger spredt i alle typer af landskab. Fælles for dem alle er, at bylivet og kontakten til landskabet er kvaliteter, som vi skal prioritere, når der planlægges og bygges i bysamfundene.

Liv i lokalsamfundene

I de fleste af kommunens bysamfund finder man bygninger og miljøer, som er med til at skabe liv på forskellige vis. Det kan være den lokale brugs i Uvelse, som opretholder handel og samtidig fungerer som et mødested for byens borgere. Eller det kan være det centralt placeret forsamlingshus i Gørløse, som øger sammenholdet mellem borgerne gennem forskellige aktiviteter.

God og vigtig arkitektur er ikke kun den som æstetisk og kulturhistorisk fortæller en historie. Det er også den som samler og skaber liv i lokalsamfundet. En given bygning kan ikke syne af

noget særligt for den udenforstående, men det er de bygninger og steder hvor folk mødes som er vitale for sammenhængskraften i et bysamfund. Dette skal vi som kommune og borgere værne om, hvis livet i lokalsamfundene skal opretholdes.

Værdifulde sammenhænge

Vores bysamfund hænger tæt sammen med de tilhørende landskabelige værdier. De landskabelige værdier ved vores bysamfund skal ikke kun ses som enkelte områder eller elementer, men i lige så høj grad også som en helhed og i en sammenhæng mellem by og landskab. I byer i det åbne land såsom Nørre Herlev og Store Lyngby handler det for eksempel om at bevare den klare grænse mod dyrkningsfladen og det omgivende marklandskab. I skovlandsbyer som Gadevang og Nødebo handler det tilsvarende om at bevare den klare grænse mellem by og skov.

Det er således både disse særligt værdifulde helheder og de særligt værdifulde enkeltelementer, som arkitekturpolitikken og kommuneplanen skal beskytte. Derudover skal kommunens Strategi for bynatur også være med til at sikre, at naturen er til stede i kommunens landsbysamfund.

Gennemgang af bysamfund

På de følgende sider gennemgås kommunens bysamfund med udgangspunkt i byopdelingen fra kommuneplanen.

Bysamfundene er beskrevet efter størrelse med Skævinge som den første. I beskrivelserne af de forskellige bysamfund er der lagt vægt på at beskrive de vigtige gadeforløb og særlige miljøer som karakteriserer hvert bysamfund.

Skævinge

Th: Landsbymiljø ved Skævinge Kirke

Tv: Boligbebyggelsen Baunehøjen i Skævinge er et eksempel på en vellykket bebyggelse med fremspring i facaden og skift i materialevalg.

Som kommunens næststørste by og sekundært kommunecenter er Skævinge det primære bysamfund sammen med Hillerød. Skævinge går tilbage til 1200-tallet, men det er i kraft af dens rolle som stationsby for lokalbanen, at byen for alvor blev udbygget i starten af 1900-tallet. Byen er bygget op omkring Hovedgaden, Ny Harløsevej og Strøvej, der former byen som et trekløver og giver bynære grønne områder.

Skævinge har i dag landsbyvision og en bymidteplan for byens udvikling. I den kommende kommuneplan vil der komme et forslag til en ny plan for bymidten som borgere vil blive involveret i.

Attraktive boligbebyggelser

Skævinge har mange boligbebyggelser af rækkehuse og parcelhuse. Der er dog stadig rummelighed til udbygning af nye områder med etageboliger, rækkehuse og parcelhuse. Ved nye

udbygninger er det særligt vigtigt, at nye boligbebyggelser ikke blot opføres for at dække et behov, men at de har noget at byde på i deres arkitektur, så der skabes afvekslende og inspirerende boligmiljøer med tilknytning til det grønne. Som et godt nuværende eksempel kan nævnes tæt-lav bebyggelsen Baunehøjen. Her er der arbejdet med skift i materialevalg og fine arkitektoniske udtryk. Skævinge skal bestå på gode boligtilbud til pendlere og børnefamilier, og udviklingen af god boligarkitektur er derfor et fokuspunkt for Hillerød Kommune.

Stationsby

Skævinge bærer i dag præg af sin historie som stationsby. Dette opleves først og fremmest ved miljøet omkring den gamle stationsbygning, men også ved de ældre byhuse og villabebyggelser, som blev opført i starten af 1900-tallet i kølvandet på byens position som stationsby. Hillerød Kommune ser på disse

bebyggelser som vidnesbyrd på byens historie, og vi vil derfor værne om dette miljø ved eventuelt nybyggeri.

Henvisninger

For mere detaljerede anvisninger henvises til *Skævinges Bymidteplan* og *Skævinges Landsbyvision*.

Udsigten til Esrum sø er en særlig kvalitet i Nødebo. Her er det udsigten fra Nødebo Kro.

Nødebo

Nødebo er kendetegnet ved at være et bysamfund med tæt forbindelse til skov og sø, og det er netop forbindelsen til naturen, som har tiltrukket folk gennem århundreder. Byen ligger op ad Christian 5.s parforcejagtlandskab i Gribskov og enkelte af de oprindelige parforcejagtveje grænser op til Nødebo. I byen findes gamle villaområder og gårdbebyggelser, som er essentielle for den samlede oplevelse af Nødebo. Byen har derfor adskillige kulturmiljøer med særlige kvaliteter som skal bevares – både i forhold til landskabet og bebyggelsen.

Nødebovej og Kildeportevej

Nødebovej har i adskillige årtier været byens hovedfærdselsåre, og flere af byens ældste bygninger ligger ved vejen. Vigtigst er området omkring Nødebo Kirke opført i kampesten i 1200-tallet. Ud over kirken ligger der her bindingsværkshuse, Nødebo Præstegård, Nødebo Kro og det oprindelige

gadekær. Dette område giver et fint indtryk af den gamle landsby, og det er et område, hvor nybyggeri skal indpasses særligt nænsomt for at bevare det nuværende udtryk. Det meste af bebyggelsen ligger højt over søen, og flere steder opnås meget fine udsigter over Esrum Sø, hvilket også er et træk der skal bevares.

Kulturmiljø ved Skovskolen

Lidt nord for Nødebo ligger det fredede bygningskompleks Skovridergården. Som navnet antyder har bygningen oprindeligt være benyttet af områdets skovrider. I dag ejes Skovridergården af Skovskolen, som er en del af Københavns Universitet. Skovskolens andre lokaler ligger i forlængelse af Skovridergården. Bygningsmassen er udvidet flere gange, men med respekt for det omgivende kultur- og naturmiljø. Man har således formået at skabe et unikt undervisningsområde, som udgør

et værdifuldt kulturmiljø. Hillerød Kommune vil fastholde, at man ved eventuelt nybyggeri fortsætter den gode tradition, og at der værnes om områdets nuværende bygningsmasse.

Nye byzoneområder

Fra søsiden fremstår Nødebo som en smuk by. I den sydlige lavtliggende ende findes et ældre sommerhusområde, der skal omdannes til byzone. Da landskabet her er særligt karakteristisk, skal den fremtidige arkitektoniske tilpasning ske med respekt for søbeskyttelses- og skovbyggelinje.

Henvisninger

For mere detaljerede anvisninger henvises til *Nødebos Landsbyvision*.

Ny Hammersholt

Bofællesskabet Sættedammen (1973) tegnet af Theo Bjerg og Palle Dyreborg er smukt anlagt med grønne fællesarealer og i tæt kontakt til landskabet

Ny Hammersholt ligger sydvest for Store Dyrehave og grænser direkte op til skovdiget. Skovområdet anvendtes både til kongelig jagt og stuttedrift. Som navnet afslører er Ny Hammersholt en forholdsvis ny bebyggelse, opkaldt efter den lille udflytterlandsby Hammersholt syd for Ny Hammersholt. Byen består primært af villaer, parcelhuse og rækkehuse, hvoraf en række besidder værdier som giver Ny Hammersholt et helt særligt arkitektonisk udtryk. Det handler blandt andet om bofællesskabet Sættedammen og boligområdet Lille Sverige.

Sættedammen

I Ny Hammersholt ligger bofællesskabet Sættedammen, som udgør 27 huse. Bofællesskabet, der indviedes i 1972, betragtes som verdens ældste, og udgør en interessant kulturhistorisk kilde til dansk bolighistorie. Husene har undergået visse ombygninger, men den oprindelige planløsning er bevaret.

Hillerød Kommune vil have fokus på, at omdannelse og restaurering af Sættedammen sker i den oprindelige arkitekturs ånd.

Industri og landsbymiljø i Hammersholt

Lille Sverige: Ud mod Gammel Frederiksborgvej ligger den ældre boligbebyggelse Lille Sverige. Området er opkaldt efter svenske sæsonarbejdere, der fra begyndelsen af 1900-tallet arbejdede på Hammersholt Teglværk og som valgte at bosætte sig i området. Denne landsby i landsbyen har delvist bevaret det originale udtryk med forskellige villabebyggelser fra 1800-tallet.

Gadekæret i Alsønderup

Alsønderup og Tulstrup

I det følgende behandles Alsønderup og Tulstrup under et. Der er godt nok tale om to selvstændige landsbyer, men disse har delt både kirke og skole i flere århundreder.

Alsønderup er en af kommunens oprindelige landsbyer fra middelalderen. Alsønderup var førhen en kulsvierby. Dette skyldtes først og fremmest byens beliggenhed tæt ved Gribskov, hvor man foretog ekstensiv kulsvidning.

Landsbyvision

Alsønderup Sogns Lokalråd har udfærdiget en landsbyvision som blandt andet beskriver visioner for en bæredygtig byudvikling, kontakten til naturen samt det sociale liv og fællesskab.

Hillerøds grønne sløjfe

Alsønderup og Tulstrup er også en del af et større lokalområde kaldet den grønne sløjfe. Den grønne sløjfe ligger mellem Arresø og Gribskov og består

af Tulstrup, Nejede, Bendstrup samt Alsønderup med Kulsviergården som sløjfens knude.

Visionen bag den grønne sløjfe er at områdets lokalsamfund skal bindes sammen både socialt og kulturelt. Samtidig skal lokalområdet også bevare de landskabelige værdi og sikre en stærk forbindelse til naturen.

Begge visioner skal tjene som støtte og inspiration for det kommuneplanarbejde i Hillerød Kommune.

Kirkevænget, Ravnsbjergvej og Pibe Møllevej (Alsønderup)

Kirken i Alsønderup er antageligt opført omkring 1300. Den er placeret på en banke i byens nordvestre udkant, og der er tale om en af landets få, helt gennemførte gotiske kirker i røde munkesten. Navnlig området omkring kirken og gadekæret samt flere af bygningerne på Kirkevænget, Ravnsbjergvej

og Pibe Møllevej giver et udmærket indtryk af Alsønderups oprindelige udseende som landsby. Dette område har derfor stor kulturhistorisk værdi i et lokalt perspektiv, fordi det er et direkte vidnesbyrd på byens opståen.

Henvisninger

For mere detaljerede anvisninger henvises til *Alsønderups Landsbyvision* og vision om *den Grønne sløjfe*

Gørløses forsamlingshus med kirken i baggrunden

Gørløse

Gørløse er en stationsby beliggende mellem Hillerød og Frederikssund. Sammenligner man med lignende landsbyer inden for den nuværende kommunegrænse, så var Gørløse med sine 23 gårde en af de største landsbyer i 1700-tallet. I 1950 åbnes Gørløse Station i forbindelse med, at Frederiksværksbanens linjeføring blev ændret. Gørløse er siden 1960'erne blevet udbygget med både åben-lav og tæt-lav byggeri. Flere steder er de gamle gårde blevet inddraget i byen som følge af udbygningen. Området omkring Gørløse er kendetegnet ved landbrug, småskove, overdrev og åløb. I dag domineres Gørløse primært af nyere parcelhuse, men enkelte interessante kulturhistoriske områder er værd at nævne.

Gørløses historiske centrum

Krydset mellem Hovedvejen, Strøvej og Lystrupvej må betragtes som Gørløse landsbys centrum. På nær

nogle enkelte nyere parcelhuse har området stadig stor kulturhistorisk værdi. Vest for Hovedvejen og syd for Strøvej ses byens arkitektonisk fine kirke i romansk stil. På den anden side af Strøvej og over for kirken ligger henholdsvis Gørløse Skole og Gørløse Forsamlingshus. Skolen er udvidet flere gange, men har bevaret det oprindelige udtryk, og må ud fra arkitektur- og kulturhistoriske kriterier betragtes som en af Gørløses vigtigste bygninger. På det ene hjørne af Hovedvejen og Lystrupvej ligger Gørløse Rytterskole, der fungerede som skole fra 1721 til 1925. Rytterskolen, der er en af landets ældste, er i dag privatejet og fremstår velbevaret og har stor bevaringsværdi. Hillerød Kommune vil arbejde for, at eventuelt nybyggeri i dette område sker med særlig respekt for den ældre bygningsmasse.

Henvisninger

For mere detaljerede anvisninger for henvises til *Gørløses Landsbyvision*.

Kulsvierhusene(1986) er et nyere kulturmiljø med en fin arkitektur som indpasser sig i landskabet

Gadevang

Gadevang er en relativ ny bebyggelse, der oprindeligt omfattede nogle få gårdhuse. Pga. sin placering i Gribskov må Gadevang betragtes som en skovlandsby. Fra starten af 1900-tallet begyndte Gadevang gradvist at ændre karakter ved at man opførte kirke og skole i byen. En del nye villaer blev også opført på dette tidspunkt. Fra 1960 til 1970 tog forandringen for alvor fart. Omfattende udstykninger og nybyggeri betød, at landsbyen blev til et parcelhusområde. I dag er Gadevang et af kommunens eftertragtede boligområder, hvilket skyldes det bakkede landskab, den smukke natur, den delvist bevarede landsbyidyl og den korte afstand til Hillerød. Vi skal dog være opmærksomme på, at nye boliger udvikles med respekt for byens historie og landskabet.

Gadevangs oprindelige karakter

Hvis Gadevang skal bevare den idyl, der tiltrækker nye beboere, er det vigtigt, at historiske huse ikke nedrives, og at nybyggeri opføres med særlig hensyntagen til den ældre bygningsmasse særligt ved byens to vigtigste veje Gadevangsvej og Gadeledsvej.

Gadevangsvej: Ved byens to hovedfærdselsårer ligger flere af Gadevangs arkitektur- og kulturhistorisk vigtigste bygninger, eksempelvis kirke og skole. De øvrige huse langs vejen varierer. Her findes f.eks. ældre mindre gårdhuse, et skovløberhus fra starten af 1900-tallet, muremestervillaer ligeledes fra starten af 1900-tallet samt parcelhuse af nyere dato. De forskellige bygningstyper langs vejen repræsenterer ganske godt byens bygningshistorie. Ud fra et lokalhistorisk perspektiv synes det derfor fordelagtigt at bevare vejens nuværende kulturhistoriske udtryk.

Gadeledsvej: Også bygningsmassen ved

Gadeledsvej varierer. Her findes mindre landsbyhuse fra 1800-tallet samt mindre villaer og bindingsværkshuse. Ligesom med Gadevangsvej bør Gadeledsvejs nuværende kulturhistoriske udtryk bevares.

Kulsvierhusene: Nænsomt tilpasset i landskabet finder man tæt-lav bebyggelsen Kulsvierhusene tegnet af Tegnestuen Vandkunsten i 1986. Som helhed skaber husene et særligt arkitektonisk miljø, og Hillerød Kommune vil arbejde for, at det oprindelige udtryk bevares ved eventuel til- og ombygning.

Henvisninger

For mere detaljerede anvisninger henvises til *Gadevangs Landsbyvision*.

Bygaden med De Gamles Hjem i baggrunden

Nørre Herlev

Nørre Herlevs jorder hørte oprindeligt til Esrum Kloster. Den var i 1700-tallet en af egnens største landsbyer. Ved udskiftningen i 1785 omfattede byens ejerlav 16 gårde. 9 af disse flyttede ud i de efterfølgende år. Ligesom kommunens øvrige landsbybebyggelser er der i de seneste år kommet en del parcelhusudstyknings til. De er dog ikke så omfattende og dominerende her som i andre landsbyer.

Bygaden

Nørre Herlev Kirke er en romansk kirke, hvis ældste dele, kor og skib, er opført i 1100-tallet af kampesten. Sammen med området omkring Strædet, Bygaden, Enghavegårdsvej og Herlevgård syd for kirken forekommer den centrale del af landsbyen velbevaret og har stor kulturhistorisk værdi. Flere huse og gårde er stadig stråttækte, og desuden ligger Danmarks første rytterskole i Nørre Herlev. Denne bygning må betragtes som en vigtig kilde til dansk

skolehistorie. En ligeledes interessant bygning er "De Gamles Hjem" på Bygaden. Som navnet antyder fungerede denne arkitektonisk veldisponerede murstensbygning oprindeligt som alderdomshjem, mens den i dag huser en daginstitution. Den ældre del af Nørre Herlev er således beriget med adskillige kulturhistorisk interessante bygninger.

Byvej med Brugsen for enden er en vigtig gade med handel og erhverv

Uvelse

Uvelse nævnes første gang omkring 1370 i forbindelse med en omtale af byens kirke i Roskildebispens jordebog, men byen er antageligt ældre. Ved udskiftningen i 1779 ændrede Uvelse markant udseende. Hele tolv gårde ud af sytten blev udflyttet. I sidste halvdel af 1900-tallet og frem til i dag har adskillige udstykninger til parcelhuskvarterer og rækkehuse ændret Uvelses bygningsmasse, men en stor del af byens ældre huse eksisterer stadig.

Uvelses gamle gårde og miljø omkring Uvelse Byvej

Omkring Uvelse Byvej finder man en række gamle gårdbebyggelser som i samspil med kirken udgør et fint kulturmiljø. Ikke langt fra kirken ligger det velbevarede firlængede gårdanlæg Bøllelosegård. Denne udgør en af de fem tilbageværende gårde efter udskiftningen. En anden velbevaret gård i udkanten af Uvelse er Stenbygård, der oprindeligt lå ved kirken, men fik

sin nuværende placering i slutningen af 1800-tallet. Også byens gamle brugs fremstår trods visse ændringer rimelig velbevaret, og er en vigtig del af byens bygningsmasse. Ud over de gamle gårdbebyggelser har Uvelse også en række andre bygninger som fortæller historien om byen. Uvelse Skole, indviet i 1925, har ikke kun kulturhistorisk betydning, men er også en af de arkitektonisk fineste bygninger i byen. Det samme kan siges om byens velbevarede rytterskole.

Vængets hvide murstenshuse

I Uvelse finder man også andelsboligforeningen Vænget som en stikvej til Uvelse Byvej. De små hvide murstenshuse er opført i starten af 1980'erne, og husene fremstår som en samlet arkitektonisk helhed, som adskiller sig fra resten af byen. Husene udmærker sig ved deres fine proportioner og enkelthed, og de er udtryk for en underspillet byggeskik som refererer til byens gamle gårdbebyggelser.

Henvisninger

For mere detaljerede anvisninger henvises til *Uvelse-Lystrups Landsbyvisión*.

Store Lyngbys Byvej er et vigtigt gadeforløb, med mange fine bygninger

Meløse og Store Lyngby

Meløse ligger langs Amtsvejen, beliggende i det åbne land omringet af gårde og tæt ved Kildemose. Ved siden af ligger boligbyen Store Lyngby, som et klart afgrænset byområde omgivet af åbent landbrugslandskab.

Meløses udseende har ligesom andre mindre bysamfund i kommunen ændret sig pga. udstykninger og den dertilhørende anlægning af parcelhuskvarterer. Alligevel er en anseelig del af byens ældre bygningsmasse bevaret. Ud fra et bevaringsmæssigt synspunkt lider flere af disse bygninger dog under ganske omfattende og skæmmende om- og tilbygninger. Hvis Meløse skal bevare sit stadigt eksisterende landsbypræg, er det derfor vigtigt, at man er agtpågivende over for kulturhistorisk skadelige om- og tilbygninger og i stedet opfordrer til bevaring og reetablering af de ældre huses ydre.

Byvej

Navnlig den ældre bebyggelse omkring vejstrækningen Byvej er et fint vidnesbyrd om Meløses oprindelige udseende. Her finder man enkelte ældre husmandssteder og mindre gårde samt mindre villaer fra første halvdel af 1900-tallet. Byens gamle rytterskole fra 1720'erne er ligeledes bevaret, om end ombygninger delvist har ændret skolens oprindelige udseende. Det delvist bevarede gårdkompleks Kildeholm ligger også ved vejen. Oprindeligt var Kildeholm en firlænget gård, som i dag kun består af hovedhuset, hvis fine murstensbyggeri må betragtes som bevaringsværdigt.

Gårdkomplekser og murer mestervillaer

Ved Store Lyngbyvej ligger størstedelen af Store Lyngbys historiske bygninger, eksempelvis det firlængede gårdkompleks Bremerholm, samt flere mindre murstensvillaer fra første halvdel af

1900-tallet. Flere af disse villaer er senere blevet udvidet med tilbygninger, men sædvanligvis kan villaernes oprindelige udseende anes. Den kulturhistorisk vigtigste bygning ved Store Lyngbyvej er Store Lyngby Skole. Denne markante murstensbygning er opført fra 1925 til 1926 og fremstår i sit ydre meget velbevaret.

Strædet i Lystrup er et vigtigt vidnesbyrd på en landsby som ikke har oplevet senere udstykning

Øvrige kulturmiljøer i landsbyerne

Lystrups særlige landsbypræg

Syd for Uvelse ligger landsbyen Lystrup. Lystrup nævnes i 1178 i et forlig mellem Æbelholt og Esrum klostre. Der har ikke været nogen nævneværdig udstykning i det 20. århundrede, og Lystrup har derfor bevaret størstedelen af sit landsbypræg. Dette gør Lystrup særligt sårbar over for større ændringer i bygningsmassen eller vejoplægninger. Hillerød Kommune vil derfor arbejde for, at Lille Lystrup bevares i dens oprindelige landsbyudtryk.

Hammersholts landsby- og industrimiljø

Hammersholts udvikling er ganske særlig. På grund af teglværket i landsbyen udviklede den sig tidligt til et mindre industrisamfund. Derfor er bygningsmassen en pudsig kombination af gamle gårdhuse og såkaldte tvillingehuse opført som bolig for arbejdere ved teglværket. Kommunen vil bevare dette særegne landsby- og industrimiljø og vil derfor være restriktive over for nybyggeri i centrum af Hammersholt.

Lille Lyngbys landsbymiljø

Lille Lyngby ligger ved Arresø og kan føres helt tilbage vikingetiden eller den tidligere middelalder. Landsbyen har et meget velbevaret landsbymiljø med gamle gårdhuse og kirkebebyggelse. Lille Lyngby har en bevarende lokalplan fra 1994 med bestemmelser for bevaring af landsbymiljøet som kan findes i kommuneplanen.

Henvisninger

For mere detaljerede bestemmelser for Lille Lyngby henvises til *Lokalplan nr. 28 - bevaringsplan for Lille Lyngby*.

4. Pejlemærker for god arkitektur

*Foto: SophienborgBo, 2005
Mette Friis Have, Ullerød
BOKlok A/S og Tegnestuen Vandkunsten*

Pejlemærke #1 Arkitekturen skal passe ind i helheden

Mod til fornyelse

Nybyggeri skal tage afsæt i omgivelsernes skala og byggeskik. I nogle tilfælde er det rigtigt at videreføre det arkitektoniske udtryk, i andre at fortolke, forny og udfordre med nye teknologier og udtryk.

Vi skal værne om fortidens bevaringsværdier, men vi skal også have en ambition om at skabe fremtidens bevaringsværdier, som fortæller noget om vores egen tid til kommende generationer.

Skala og detaljerede facader

Skala, form og materialevalg er alle vigtige faktorer, når et byggeri skal indpasses i en kontekst.

I indpasning af ny arkitektur er skala et særligt fokuspunkt for Hillerød Kommune. Skala handler både om byggeriets forhold til andre bygninger, men også om byggeriets forhold til den menneskelige skala. Vi lægger derfor vægt på, at der skabes en overgang

mellem bygningens store skala og menneskets lille skala. Dette kan gøres ved at bryde skalaen ned gennem detaljering ved vinduer og døre, frem- og tilbagespring i facaden eller ved at skifte materiale, så facaden brydes op i mindre dele.

Ved det murede byggeri lægger kommunen vægt på, at murværket udføres som en facademæssig helhed, frem for oplevelsen af præfabrikerede mursten-selementer adskilt af tydelige lodrette fuger.

Altaner

Altaner er utvivlsomt et aktiv i den enkelte bolig, men opsætning af altaner bør altid ses i et større perspektiv. I etagebyggeri ses det ofte, at altaner indgår som påsatte elementer på enten nyt eller ældre byggeri. Ved opsætning af altaner skal der sikres en passende bufferzone mellem altanens privatsfære og fortovets offentlige rum. Lave altaner, som hænger tæt på fortovet,

bør derfor undgås.

Ved ældre facader med høj detaljeringsgrad bør man være varsom med at påsætte altaner, da det kan forringe kvaliteten af den oprindelige arkitektur og tilhørende gaderum. Særligt i Hillerød midtbys købstadsmiljø bør man overveje grundigt, i hvilket omfang altaner kan indpasses uden at forringe gademiljøet og byrummene. Opsætning af altaner på ældre byggeri bør derfor kun ske i særlige tilfælde.

Ved meget af dagens nybyggeri eftermonteres altaner på bygningskroppen, hvilket kan resultere i altaner, som hverken er tilpasset gadeforløb eller bygning. Har man som bygherre en ambition om byggeri med altaner og svalegange, bør de tænkes ind som en integreret del af byggeriet og gaden. Vi lægger vægt på, at altaner bruges aktivt i facadens orden f.eks. ved tilbagetrækning eller indhak i facaden.

Slotsarkaderne (1992), Hillerød

Tegnet af Ulrik Plesner II og Dan Wajnman, Arkitektkontoret af 1983, KHR Arkitekter
Bygningerne skaber i deres udtryk en klar forbindelse til slotsidentiteten.

Skiltning og byens rum

Skiltning har enorm betydning for oplevelsen af en bygningsfacade. Det er derfor vigtigt, at skiltning passer sammen med arkitekturen og gadeforløbet. For mere information om skiltning og facader i Hillerøds bymidte se lokalplan 322 om facader og skilte.

BORGERCITAT

"Når man bygger nyt blandet med gammelt, må man gerne være fremsynet og se mere på, hvordan man skaber nye bygninger, som ikke overskygger de gamle bygninger, men som i samspil kan være interessante og fortælle en historie om udvikling i fremtiden for børn og børnebørn."

KRAFT-VISION

- vi lægger vægt på Kvalitet

At nyt byggeri bryder skalaen ned i arbejdet med facadens udformning ved at arbejde med tagform, frem- og tilbagespring i facaden, materialeskift og detaljering i facaden

At altaner og svalegange integreres som en del af det arkitektoniske udtryk

Ansvarlighed

At der sikres en passende bufferzone mellem altanens privatsfære og det offentlige rum

Fornyelse

At der i nye byområder nyfortolkes og kigges fremad med nutidig og udviklende arkitektur

Tradition

At nyt byggeri og skiltning bevarer de historiske træk som er med til give vores byer deres identitet

Henvisninger

For mere information om skilte og facader, henvises til *Lokalplan 322 Facader og skilte*

Pejlemærke #2 Arkitekturen skal give noget til byen

At bygge nyt er et ansvar

En grundlæggende præmis for byggeri i Hillerød Kommune er, at byggeriet forholder sig til spørgsmålene: hvad giver byggeriet til byen? Hvordan bidrager byggeriet til et bedre liv for byens borgere? Hvad tilføjer byggeriet til byens rum og lokalområdet?

Disse spørgsmål er helt afgørende for Hillerød Kommune, fordi hver gang der bygges i vores byer og landskaber, tages der også en bid af dem. At bygge nyt er derfor et ansvar, som skal forvaltes nænsomt og med rette samfundssind, intentioner og ambitioner. Det er en arkitektonisk kontrakt mellem bygning og by. For at nå i mål med det gode byggeri ønsker Hillerød Kommune at indgå i tidlig dialog med bygherrer og rådgivere, fordi vi tror på, at det gode byggeri udvikles i fælleskab.

Kantzoner

Kantzonen er kort sagt bygningens møde med gaden, fortovet, pladsen eller vejen.

At give noget til byen handler i høj grad om udformningen af kantzonen og Hillerød Kommune har derfor et særligt fokus på stueetagens udformning og arbejdet med kantzonen. Kommunen lægger vægt på at der arbejdes med overgange mellem bygning og omgivelser. Det handler for eksempel om overgange som inviterer til ophold med bænke og nicher, eller overgange som bringer det grønne i spil. Den vellykkede arkitektur er den som bruger kantzonen til at skabe liv og rekreativ kvalitet.

Kantzoner opleves forskelligt alt efter kontekst, og vi lægger vægt på, at kantzonen udformes så den understøtter det konkrete sted. I den tætte by med erhvervsmaal i stueetagen handler det f.eks. om en kantzone som

understøtter bylivet og mødet mellem mennesker. Det vil sige, at der bør være fokus på, at stueetagen udformes med en åbenhed, hvor livet i bygningen trækkes ud i gadeplan. Jo mere centralt et byggeri er placeret, des mere bør kantzonen være et offentligt aktiv i bylivet. Ved beboelse i stueetagen bør der omvendt være fokus på at sikre stueetagen mod indblik, enten ved at hæve etagen, eller ved at skabe en grøn bufferzone mellem bygning og gade.

I områder med boliger udgør kantzonen som oftest en forhaver. Her bør der være fokus på beplantningen samt mødet mellem de private haverum og de fælles offentlige rum. Grønne hegn og frodige forhaver er at foretrække fremfor hegn af træ eller jern og befæstede forhaver. Hvordan kantzonen udformes er en afvejning i det konkrete projekt, men nyt byggeri i Hillerød Kommune skal altid have en bevidst strategi for kantzonen, som viser hvordan byggeriet har tænkt sig at bidrage til det eksisterende bybillede.

*Skoleparken alment boligområde i Hillerød (renoveret 2017):
Boligområdet har gennemgået en omfattende og helhedsorienteret
renovering, hvor der er skabt en bred grøn kantzone mellem de
private haver og de fælles grønne områder.*

BORGERCITAT

*"Gode og holdbare materialer er et spørgsmål
om pris, hvorimod indpasning i miljøet og
evne til at skabe liv er svært at prissætte."*

KRAFT-VISION

- vi lægger vægt på

Kvalitet

At facader detaljeres, så de tilføjer noget positivt til omgivelserne, som ikke var til stede før

At kantzoner i byen medvirker til at skabe byliv og berige oplevelsen for forbipasserende f.eks. ved beplantning eller opholdsmuligheder

Ansvarlighed

At kantzonen sikrer private stueetager mod indblik ved at skabe gode og naturlige overgange mellem private og offentlige rum

Henvisninger

For mere detaljeret liste af opmærksomhedspunkter vedr. kantzonen, henvises til Hillerød Kommunes

Arkitekturscreening

Pejlemærke #3 Arkitekturen skal fortælle videre på kulturarven

Kulturarv og bevaringsværdier

I Hillerød Kommune har vi bærende landskabelige, kulturhistoriske og arkitektoniske værdier, som vi ønsker at værne om. Disse værdier er en del af kommunens identitet, og de tegner samtidig vores ansigt udadtil for turister og besøgende. Frederiksborg slotsanlæg, Hillerøds købstadsmiljø og det unikke parforcejagtlandskab er vores fremmeste kulturmiljøer af både national og international (UNESCO) interesse. Overalt i kommunen findes også mindre kulturmiljøer, som er identitetsgivende for et givent område. Vi må aldrig gå på kompromis med vores kulturmiljøer og arkitektoniske ophav.

Nyfortolke i stedets ånd

Bygninger og områder kan med tiden finde ny anvendelse og funktion. Ved omdannelse og transformation skal vi have fokus på at bruge stedets ånd og karakter som fundament for at nyfortolke og udvikle. Begreber som 'ånd' og

'karakter' kan synes diffuse, men for Hillerød Kommune handler det om, at der tages afsæt i de særlige strukturer, materialer og detaljer som kendetegner et givent sted.

I arbejdet med bevaringsværdige og særegne miljøer ønsker Hillerød Kommune at fokusere på de overordnede sammenhænge og helheder som udgør et kulturmiljø. Det gør vi, fordi vi mener, at bevaringsværdier ikke alene kan kobles til en enkelt bygning, men snarere til miljøer som skabes af summen af bygningerne. Et eksempel på dette er området ved det gamle Frederiksborg Amts Sygehus (1943). Her er der tale om en samling af bygninger, som udgør en arkitektonisk helhed med en særlig karakter og ånd.

Bevaringsværdige huse

Har man et bevaringsværdigt hus, har man både et privilegie og en forpligtig-

gelse til at varetage bygningsarven på bedste vis. Som ejer bør man derfor sætte sig grundigt ind i sin bygnings historie og arkitektoniske kvaliteter. Ændring og restaurering af bevaringsværdigt byggeri kræver, at man ikke blot varetager sine egne interesser, men at man også arbejder ud fra et større bymæssigt og historisk perspektiv. Som myndighed er kommunen altid klar til dialog med rådgivere og ejere, for på den måde at nå frem til velovervejede løsninger i det enkelte projekt.

SAVE - registrering

Ved SAVE metoden tildeles bygningen en bevaringsværdig som fastslåes på en skala fra 1-9, hvor 1 er den højeste værdi. Hillerød Kommune anser bygninger med bevaringsværdig 1 - 3 som bevaringsværdige, mens bygninger med værdien 4 skal vurderes i den konkrete sag. Bygninger med værdien 5 og derover kan ikke betegnes som bevaringsværdige.

Nordsjællands Hospital, Hillerød (tidligere Frederiksborg Amts Sygehus) er en bebyggelse fra 1943 som snart skal finde ny anvendelse, når det nye hospital indvies i Favrholm.

BORGERCITAT

“Gamle bygninger er helt afgørende for en interessant byudvikling - hold fast i dem og giv en udfordring til arkitekterne, så de skal skabe noget nyt der hænger sammen med det gamle. På den måde bygger vi videre på historie, traditioner og håndværksmæssige metoder. Det er investeringen værd.”

KRAFT-VISION

- vi lægger vægt på

Kvalitet

At der ved bevaringsværdigt byggeri arbejdes med en særlig høj grad af respekt og tilpasning til eksisterende kulturmiljø

At bevaringsværdier ses som bymæssige sammenhænge og miljøer

Ansvarlighed

At man som ejer af en bevaringsværdig bygning varetager bygningens vedligehold og udtryk, ud fra en grundig historisk forståelse

Fornyelse

At stedets ånd og karakter bruges som fundament for at nyfortolke og udvikle

Henvisninger

For flere oplysning og kommunens SAVE-registrering, henvises til *Kommuneplanen*. For flere opmærksomhedspunkter vedr. kulturarv henvises til *Arkitekturscreeningen*

Foreløbig principvisualisering af nyt stationsområde ved Favrholm: I nye bydele, som eksempelvis Favrholm, skal der skabes harmoniske by-hierarkier hvor enkelte byggerier i højden bliver særlige landemærker i bybilledet. ©ADEPT

Pejlemærke #4 Arkitekturen skal understøtte byens hierarki

By-hierarkier

I vores byer og fremtidige byudviklingsområder har vi hierarkier som skaber orden blandt byens bygninger. Det kan være en centralt placeret kirke, slot eller stationsbygning som har en særlig plads i bybilledet. Hillerød Kommune vil have fokus på, at nybyggeri respekterer og understøtter vores byers eksisterende hierarkier.

Hillerød Kommune arbejder med tre overordnede kategorier, når det kommer til byggeri i byen:

Enfamiliehuset mellem 1 og 3 etager
Karré og etagehuset mellem 3 og 6 etager.

Højt etagebyggeri på 7 - 10 etager.

Højhuse på 10 etager og opefter (minimum 35 meter).¹

Nyt byggeri skal bidrage til et harmonisk hierarki mellem bygninger, således at nyt og gammelt indpasses

i en sammenhæng fremfor at råbe til hinanden. Harmoniske by-hierarkier skabes ved en konkret vurdering og analyse af de omgivende bebyggelser. Der skal derfor tages højde for, om der er en særlig bygningshøjde som præger by-strukturen på stedet, eksempelvis karrébebyggelse i 4 etager eller parcelhuse i 1-2 etager.

Med hensyn til by-hierakiet i Hillerød By, ønsker kommunen at bevare Hillerøds by-hierarki med Frederiksborg Slot som det absolutte landemærke i bybilledet.

Højt etagebyggeri og højhuse

Kommunen skal sikre et bredt boligtilbud til alle. Det betyder, at vi vil arbejde med at bygge i højden på udvalgte steder uden for den indre bykerne. Vi bygger i højden visse steder, fordi højt byggeri og højhuse har potentiale til at fungere som værdifulde arkitektoniske

markeringer i nye bydele som eksempelvis Favrholm.

At bygge i højden indbefatter et helt særligt ansvar, for hvis man rækker hånden op, skal man have noget på hjerte. Det betyder, at kommunen ønsker få bebyggelser som markerer sig i højden, men at dem vi bygger skal tilføje noget særligt til deres omgivelser..

Ved byggeri i højden skal der ved analyse sikres, at sigtelinjer til Frederiksborg Slot er friholdt.

Ved byggeri i højden skal der også altid foretages en grundig analyse af byggeriets indvirkning på omgivelserne. Dette indebærer, at byggeriet tager højde for vindforhold i gadeplan samt skalaforhold og skyggepåvirkning.

¹ Fra Aalborg Kommunes Højhuspolitik

En bærende historie i Hillerød bys selvforståelse og identitet er by-hierarkiet med Frederiksborg Slot som den dominerende figur.

©Nordsjællands Hospital

BORGERCITAT

"Det charmerende ved Hillerød er, at slot og andre bygninger af ældre karakter kan ses på store afstande i en mindre højde. Det gør Hillerød til noget helt specielt at ingen høje bygninger skærmer for udsigten over byen."

KRAFT-VISION

- vi lægger vægt på

Kvalitet

At nyt byggeri bidrager til et harmonisk hierarki mellem bygninger, således at nyt og gammelt indpasses i en sammenhæng fremfor at råbe til hinanden

Ansvarlighed

At byggeri i højden har et særligt ansvar for at bidrage positivt til omgivelserne gennem facadedetaljering og kantzonen

Tradition

At Frederiksborg Slot bevares som Hillerøds centrale landemærke

Pejlemærke #5 Arkitekturen skal være bæredygtig

Bæredygtig arkitektur

Hillerød Kommune har en klimastrategi som fokuserer på, hvordan vi tager højde for klimaforandringer gennem blandt andet klimatilpasning og energieffektive bygninger. Med arkitekturpolitikken ønsker kommunen at sætte klimadagsordenen ind i en arkitektonisk sammenhæng.

Bæredygtighed kan ikke reduceres til enkeltløsninger, men skal i stedet ansues som et samspil af forskellige faktorer i byggeriet. Derfor ønsker Hillerød Kommune at arbejde med bæredygtighed ud fra en forståelse af, at arkitektonisk kvalitet, tilgængelighed, infrastruktur og grønne løsninger alle er komponenter i det bæredygtige byggeri. Vi ønsker et fokus på en robust og tilpasningsparat arkitektur – for hvis en bygning kan stå i mange år, udledes der mindre CO2 end ved nedrivning og efterfølgende opførelse af nyt byggeri.

I interne og eksterne projekter og driftsopgaver ønsker vi derfor, at grønne løsninger og tilgængelighedsprincipper skal bidrage til at skabe arkitektonisk kvalitet, fremfor at være forhindringer. Det kan eksempelvis gøres ved at genanvende byggemateriale til at skabe et særligt arkitektonisk udtryk eller ved at bruge klimatilpasningsløsninger til at skabe et spændende byrum. Løsninger, hvor arkitektur og bæredygtighed beriger hinanden, er en kvalitet, som kommunen vægter højt i byggeriet, og det er kommunens mål at tænke bæredygtighed ind i både udformning og den efterfølgende driftsfase.

Natur i byen

Kontakten til det åbne landbrugsland, skove og natur er en kvalitet i Hillerød Kommune, og kommunen vil arbejde for at bringe landskab og natur ind i byens rum. I Strategi for Bynær Natur har vi retningslinjer for, hvordan vi

indarbejder naturen i vores byer. Dette indebærer blandt andet et fokus på at skabe grønne vejarealer, byhaver samt grønne facader og tage.

Infrastrukturen skal være på plads

Arkitekturen kan kun være bæredygtig på lang sigt, hvis de rette infrastrukturelle forhold er på plads. Det betyder, at parkeringsforhold og vejforbindelser skal tilrettelægges, så de understøtter bylivet og skaber gode forbindelser for både bløde og hårde trafikanter. Gang- og cykelstier skal derfor prioriteres, og cykelparkering skal indgå som en naturlig del af nye projekter.

I tilrettelæggelsen af vores byer har kommunen et udpræget fokus på, at mennesker kommer før biler. Dette kan eksempelvis gøres ved at arbejde med underjordisk parkering, eller ved at tænke parkeringsarealer med flerfunktionalitet og rekreative muligheder.

På taget af Hillerød Renseanlæg (2017) er der plantet stenurt som giver en smuk farve, samtidig med at taget optager regnvand.

KRAFT-VISION

- vi lægger vægt på

Kvalitet

At bæredygtige tiltag bidrager positivt til det arkitektoniske udtryk

At klimatilpasningsløsninger tænkes som rekreative arealer

Robusthed

At vi opfører byggeri som kan varetage flere funktioner

Ansvarlighed

At den bynære natur indarbejdes i byens rum og kantzonen

At infrastrukturen understøtter bylivet i den arkitektoniske løsning

Fornylelse

At vi skaber ny og spændende arkitektur ved at tænke bæredygtighed ind i nye løsninger.

Henvisninger

For yderligere information om kommunes arbejde med klima og bynær natur, se Hillerød Kommunes *Klima-strategi* og *Strategi for Bynær Natur*

BORGERCITAT

"Tænk klimavenligt og hellere kvalitet frem for kvantitet. Produktet skal være i orden fra start og kunne holde mange år."

Pejlemærke #6 Arkitekturen skal indbyde til bevægelse

Arkitektur til fysisk udfoldelse

I Hillerød Kommune har vi fokus på bevægelse og det aktive liv. Vi ser bevægelse, motion og idræt som naturlige dele, når vi skal opføre nye bygninger og tilrettelægge vores byrum.

Arkitekturen skal danne rammen om den aktive by, så idræt og fysisk aktivitet integreres i vores hverdag. Dette kan eksempelvis gøres ved at tilrettelægge byrum og kantzoner, så de opfordrer til fysisk udfoldelse.

Mangfoldige og fleksible byrum

Vi tror på, at en levende by kan skabes ved at indrette vores byrum og pladser mere fleksibelt, så forskellige grupper af mennesker, på forskellige tidspunkter, kan bruge byens rum. Det handler blandt andet om at indarbejde byinventar og flerfunktionalitet i byens rum. Vi ønsker samtidig at se på, hvordan vi kan indrette pladserne, så de indbyder til multifunktionel anvendelse. For eksempel ved også at anvende parkeringsarealer til leg og aktivitet.

Attraktive bevægelsesflow

Hillerød Kommune har en bevægelsesstrategi, fordi vi ønsker at tænke bevægelse og aktivitet ind i byens fysiske rammer - både i det enkelte byrum, men også i forhold til den måde vi bevæger os gennem byen på (byens flow.)

Vi mener, at en levende by kræver at bevægelse og flow tænkes ind i planlægningen. Det handler om at sikre meningsfulde og givende forbindelser mellem byens funktioner, så der opstår et naturligt flow mellem byens rum.

Det skal være attraktivt at bevæge sig gennem byen, og det kan vi kun gøre ved at tænke byggeri og byens forbindelser sammen i et netværk. Med bevægelsesstrategien vil kommunen arbejde for at byens funktioner tænkes sammen i gode vej- og stiforbindelser, så man nemt kan færdes mellem byens forskellige tilbud. Vi lægger samtidig vægt på, at forbindelserne

udformes med rekreative kvaliteter gennem belægning og beplantning.

Tilgængelighed for alle

Byen og arkitekturen skal være for alle, og derfor prioriterer kommunen, at tilgængelighedsprincipper tænkes ind i byudviklingen og i de konkrete projekter. På den måde ønsker Hillerød Kommune at skabe løsninger hvor tilgængelighed og arkitektonisk kvalitet går hånd i hånd.

Skiltning og wayfinding

For at styrke kendskabet og forbindelserne mellem Hillerøds bymiljøer vil kommunen arbejde strategisk med kommunikation og skiltning i Hillerød by. Vi vil arbejde med skiltning, som styrker fortællingen om eksempelvis Slottet og parforcejagtlandskabet. På den måde vil vi skabe spændende forbindelser, som fortæller historien om Hillerød til glæde for borgere og turister.

Legeplads ved Grønnevang skole, Østervang

KRAFT-VISION

- vi lægger vægt på

Kvalitet

At der skabes gode og naturlige forbindelser mellem byens funktioner, så det er attraktivt at bevæge sig gennem byen som cyklist eller gående

At forbindelser tilrettelægges med rekreative kvaliteter gennem belægning og beplantning

Robusthed

At byrum indrettes med fokus på flerfunktionalitet og bevægelse

Ansvarlighed

at tilgængelighed tænkes ind i byens rum og forbindelser

Henvisninger

For yderligere information om kommunes arbejde med tilgængelighed, bevægelse og forbindelser, se henholdsvis Hillerød Kommunes *handicappolitik* og *bevægelsesstrategi*

BORGERCITAT

"Materialer og gode koblinger mellem boliger, byliv og natur synes jeg er vigtige at få balanceret."

5. Det videre arbejde

5.1 Sådan arbejder vi med arkitekturen

I løbet af de næste ti år forventes det, at befolkningsstallet i Hillerød Kommune stiger med omkring 9.000 mennesker. En sådan stigning sætter pres på byggeaktiviteten, og vi skal derfor sikre, at vi ikke blot skaber de nødvendige kvadratmeter, men også skaber bæredygtige bygninger og byrum, hvor folk kan leve. Det gode liv kan leves på mange måder, og vores arkitektur skal afspejle dette med et bredt tilbud af boligmuligheder i byen og i landskabet.

Byggeri som bidrager positivt til omgivelserne

Kommunen vil arbejde med en ambition om at nye bygge-, anlægs- og renoveringsprojekter skal give noget til byen med afsæt i kommunens arkitekturpolitik og pejlemærker for god arkitektur. Vi vil derfor insistere på, at nye bygninger indpasser sig respektfuldt i vores eksisterende byers skala og historie, samtidig med at de bidrager positivt til et levende byliv.

Plads til at tænke nyt

I nye byudviklingsområder skal der være plads til at arbejde med banebrydende og eksperimenterende arkitektur. Her skal vi ikke blot lukrere på vores historiske ophav, men også sikre at vi opfører nutidige bygninger, som udfordrer og peger mod fortsat udvikling.

Arkitektkonkurrencer

Hillerød Kommune ønsker at arbejde med arkitektkonkurrencer, fordi vi ser værdien i den originale idé, og fordi vi ønsker at være åbne over for nye strømninger i arkitekturen.

Både som bygherre på egne projekter og som myndighed vil kommunen arbejde med arkitektkonkurrencer ved projekter af særlig arkitektonisk karakter. Det handler eksempelvis om projekter som vil få en særlig plads i bybilledet, eller projekter som kræver en udpræget nænsom tilpasning til et eksisterende kulturmiljø.

Med fremtidige arkitektkonkurrencer ønsker kommunen at højne kvaliteten i planlægningen, eksempelvis ved at en arkitektkonkurrence danner grundlag for en senere lokalplan.

Dialog med bygherrer og borgere

Hillerød Kommune vil gennem hele projektforsløbet prioritere en tæt dialog med bygherre, og borgere, således at byggeriet afstemmes med kommunens og offentlighedens ambitioner for det pågældende område. Dette betyder samtidig, at vi kun vedtager projektkalplaner som bidrager positivt til et områdes videre udvikling.

Med disse ambitioner vil vi tillade os at stille krav til private bygherrer, således at vi sammen kan skabe en kommune, hvor ambitionen om den gode arkitektur er i centrum.

Posen i Hillerød: En afskåret stamme fungerer som siddeareal.

5.2 Hvad kan du gøre som byråd, borger og bygherre

I arbejdet med at styrke den arkitektoniske kvalitet skal alle byggeriets aktører være med til at påvirke byggeriet i den rigtige retning.

Byrådet vil

- Tage afsæt i arkitekturpolitikens pejlemærker for god arkitektur når lokalplaner myndighedsbehandles
- Tage afsæt i arkitekturpolitikken når der skal debatteres og drøftes med borgerne
- Anvende arkitektkonkurrencer til udvalgte byggerier for at højne den arkitektoniske kvalitet

Forvaltningen vil

- Beskrive delområdets kvaliteter og særpræg i kommune- og lokalplaner
- Indgå i tidlig dialog med bygherrer og stille krav til arkitekturen med udgangspunkt i vores pejlemærker for god arkitektur

- Stille krav, ved udarbejdelse af lokalplaner, om at bygherre gennemfører en fyldestgørende analyse af indvirkning på omkringlæggende bebyggelse
- Stille krav om, at nybyggeri understøtter og bevarer vores byers særlige kendetegn
- Tilrettelægge byrum der dyrker den bynære natur og mødet mellem mennesker
- Arbejde med en arkitektur som kigger fremad, men som tager udgangspunkt i det eksisterende

Som bygherre kan du

- Søge professionel rådgivning og orientere dig om planmæssige forhold
- Bruge kommunes pejlemærker for god arkitektur og arkitekturscreeningen tidligt i projektfasen
- Indgå i tidlig dialog med kommu-

- nens byggeri- og planmyndigheder, samt orientere dig om arkitektoniske kendetegn og skala i dit område
- Have et tidligt fokus på, hvordan bygningen virker på nabogrundene mht. skala, lys og materialitet. Eventuelt indgå i tidlig dialog med naboer til din bebyggelse
- Have et tidligt fokus på bygningens virkning på kantzonen og byrummet

Som borger kan du

- Søge professionel rådgivning og orientere dig om planmæssige forhold
- Bruge arkitekturscreeningen tidligt i projektfasen
- Indgå i tidlig dialog med kommunen
- Orienter dig om arkitektoniske kendetegn og skala i dit område
- Indgå i tidlig dialog med naboer til dit byggeprojekt
- Deltage aktivt i borgermøder, dialogmøder og grundejerforeninger